DR. BABASAHEB AMBEDKAR MARATHWADA UNIVERSITY, AURANGABAD.

Circular /Acad Sec./Curriculum-12(7)/HF/CBCS-MA-II Yr/2023.

It is hereby inform to all concerned that, on the recommendation of Dean, Faculty of Humanities; **the Hon'ble Vice-Chancellor has accepted the following subject wise Revised Curriculum of Choice Based Credit & Grading System** under the faculty of Humanities in his emergency powers under Section 12 [7] of the Maharashtra Public University Act, 2016 on behalf of the Academic Council.

Sr. No.	UG Subject wise Curriculum	Semesters
01.	M. A. Second Year [Marathi]	IIIrd & IVth
02.	M. A. Revised Second Year [Hindi]	IIIrd & Ivth

This is effective from the Academic Year 2023-24 and Onwards as per appended herewith.

All concerned are requested to note the contents of this circular and bring notice to the students, teachers and staff for their information and necessary action.

University campus,
Aurangabad-431 004.
Ref. No. SU/Col. /PG/CBCS/ M.A. II Yr/FH/ 2023/6032-41

Date: 19.07.2023.

****

Deputy Registrar, Academic.

Copy forwarded with compliments to:-

1] **The Principal, all affiliated colleges,**
Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad.
2] **The Director,** University Network & Information Centre, UNIC, with **a request to upload this Circular on University Website.**

Copy to :-

1] **The Director, Board of Examinations & Evaluation,**
2] **The Section Officer, [M.A. Unit] Exam. Branch,**
3] The Section Officer, [Eligibility Unit],
4] The Programmer [Computer Unit-1] Examinations,
5] The Programmer [Computer Unit-2] Examinations,
6] The In-charge, [E-Suvidha Kendra],
7] The Public Relation Officer,
8] The Record Keeper,
Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad.

-**-

DrK*190723/-

Dr.Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad

CBCGS PATTERN

M.A. Marathi Third and Fourth Semester

At affiliated colleges level

Course Structure

Subject: Marathi

(Effective from 2023-24)

7-7-2023

Dean

Faculty of Humanities,

Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University,Aurangabad.

प्रा.सर्जेराव जिगे

अध्यक्ष,मराठी अभ्यास मंडळ,

डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,

औरंगाबाद.

डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,औरंगाबाद

CBCGS PATTERN

Class : M.A. II Year
Third Semester
Subject: Marathi

Sr No		Third Semester		
	अभ्यासपत्रिका	कोड क्रमांक	अभ्यासपत्रिकेचे शीर्षक	श्रेयांक
१	९ वी	३०१	वर्णनात्मक भाषाविज्ञान	४
	१० वी	३०२	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास १८१८ ते १९२०	४
	११ वी	३०३.१	लोकसाहित्य	४
२		३०३.२	तौलनिक साहित्य सिद्धांत	
३		३०३.३	मध्ययुगीन साहित्यकृतींचा विशेष अभ्यास १. संत ज्ञानेश्वर – हरिपाठाचे अभंग २. रामचंद्रपंत अमात्य – आज्ञापत्र	
४	१२ वी	३०४.१	मध्ययुगीन धर्म-संप्रदाय भाग-१ ला (नाथ,महानुभाव,वीरशैव)	४
५		३०४.२	अनुवादविचार सैद्धांतिक आणि उपयोजन	
६		३०४.३	मराठवाड्यातील आधुनिक साहित्य	
एकूण श्रेयांक				१६

प्रा. [illegible]
अध्यक्ष,मराठी अभ्यास मंडळ,
डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,
औरंगाबाद.

डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,औरंगाबाद

CBCGS PATTERN

Class : M.A. II Year
Fourth Semester
Subject: Marathi

Sr No			Fourth Semester		
	अभ्यासपत्रिका		कोड क्रमांक	अभ्यासपत्रिकेचे शीर्षक	श्रेयांक
१	१३ वी		४०१	मराठी भाषेचा इतिहास व समाजभाषाविज्ञान	४
	१४ वी		४०२	आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास १९२० ते २०००	४
	१५ वी		४०३.१	लोकवाङ्मयप्रकार	४
२			४०३.२	तौलनिक साहित्य कलाकृती आणि उपयोजन	
३			४०३.३	आधुनिक साहित्यकृतींचा विशेष अभ्यास १. लोकल ते ग्लोबल-राजन गवस २. वारूळ-बाबाराव मुसळे	
४	१६ वी		४०४.१	मध्ययुगीन संप्रदाय भाग-२ रा (वारकरी,दत्त,नागेश व सूफी)	४
५			४०४.२	मराठी व्याकरण	
६			४०४.३	समकालीन साहित्य निवडक कलाकृती १. काळवाटा (कादंबरी) - उत्तम बावस्कर २. कदाचित अजूनही (कविता)-अनुराधा पाटील ३. देशोधडी (आत्मचरित्र) - नारायण भोसले	
				एकूण श्रेयांक	१६

प्रा.सर्जेराव जिगे
अध्यक्ष,मराठी अभ्यास मंडळ,
डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,
औरंगाबाद.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम.ए. मराठी द्वितीय वर्ष, सत्र–तिसरे

CBCS पद्धतीनुसार जून २०२३ पासून लागू

पायाभूत अभ्यासक्रम

३०१ – अभ्यासपत्रिका ९ वी – वर्णनात्मक भाषाविज्ञान

उद्दिष्टे: श्रेयांक – ४

१. भाषेविषयाचे भान सजग होण्यास मदत करणे.
२. भाषेच्या स्वरूपाची माहिती करून देणे.
३. भाषा उच्चाराच्या स्थानांची माहिती करून देणे.
४. भाषाभ्यासाच्या पद्धतीविषयीचे डोळस भान निर्माण करणे.
५. भाषाविज्ञानाशी संबंधित अभ्यास क्षेत्रांची ओळख करून देणे.

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तास
१	भाषेचे स्वरुप	१. भाषा म्हणजे काय ? २. भाषेची लक्षणे ३. भाषिक व्यवहाराचे स्वरूप ४. भाषिक आणि भाषेतर संप्रेषण ५. भाषिक व्यवस्था व भाषिक वर्तन (फर्दिना-द-सोस्यूर) ६. भाषिक क्षमता व भाषिक प्रयोग (नॉम चॉम्स्की)	१	१५
२	स्वनविचार	१. स्वन - स्वनिम - स्वनांतर २. स्वनिम निश्चितीची तत्त्वे ३. स्वनिम विनियोगाचे प्रकार ४. ध्वनिसाम्यता व काटकसरीचे तत्त्व ५. स्वनिमाचे प्रकार ६. मराठी स्वनिम व्यवस्था ७. रूप-रुपिम - रुपिकांतर ८. वाक्यविन्यास ९. शब्दबंध, उपवाक्य , वाक्य- तीन रचना, प्रथमोपस्थित घटक, कार्यात्मक प्रवर्गः कर्ता, कर्म, क्रियापद	१	१५
३	भाषाभ्यास पद्धती	१. भाषाभ्यास : स्वरूप व विशेष २. भाषाभ्यास पद्धती- ऐतिहासिक ३. तुलनात्मक ४. वर्णनात्मक	१	१५
४	भाषाविज्ञान व इतर अभ्यास क्षेत्र	१. मानववंश विज्ञान २. मनोविज्ञान ३. शैली विज्ञान ४. कोश विज्ञान	१	१५

संदर्भ ग्रंथः

१. श्री.ना. गर्जेंद्रगडकर – भाषा आणि भाषाशास्त्र, व्हीनस प्रकाशन, पुणे
२. मु.श्री. कानडे – मराठीचा भाषिक अभ्यास, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
३. कल्याण काळे, अंजली सोमण (संपा.) – वर्णनात्मक भाषाविज्ञान स्वरूप आणि पद्धती
४. ना.गो. कालेलकर – भाषाः इतिहास आणि भूगोल, मौज प्रकाशन, मुंबई
५. मिलिंद मालशे – भाषाविज्ञानः वर्णनात्मक आणि ऐतिहासिक, लोकवाङ्मय प्रकाशन, मुंबई

प्रा.सर्जेराव जिंगे
अध्यक्ष, मराठी अभ्यास मंडळ,
डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,
औरंगाबाद.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम.ए. मराठी द्वितीय वर्ष, सत्र–तिसरे

CBCS पद्धतीनुसार जून २०२३ पासून लागू

गाभाभूत अभ्यासक्रम

३०२ – अभ्यासपत्रिका १० वी – आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास १८१८ ते १९२०

उद्दिष्ट्ये : **श्रेयांक – ४**

१. इ.स. १८१८ नंतरच्या वाङ्मय इतिहासाचा सर्वांगीन अभ्यास करणे.
२. इ.स. १८१८ ते १९२० या कालखंडाची सामाजिक, सांस्कृतिक पार्श्वभूमी लक्षात घेणे.
३. विविध चळवळींचा वाङ्मयावरील प्रभावाचा अभ्यास करणे.
४. या कालखंडातील विविध प्रवाह महत्त्वाचे ग्रंथकार व त्यांच्या साहित्यकृतीचा अभ्यास करणे.
५. ऐतिहासिक घटना व कलाकृती यांचा संबंध लक्षात घेणे.

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तास
१	भाषांतर युग (१८१८ ते १८७४)	१. भाषांतर युगातील कविता, स्वतंत्रप्रवृत्तीची कविता २. विष्णुदास भावे यांची नाट्यसंपदा व समकालीन नाटक ३. १८१८ ते १८७४ या कालखंडातील निबंध वाङ्मय ४. १८१८ ते १८७४ कालखंडातील कथा व कादंबरी	१	१५
२	१८७४ ते १९२० या कालखंडातील नाटक	१. अण्णासाहेब किर्लोस्कर २. गो.ब. देवल ३. श्रीपाद कृष्ण कोल्हटकर ४. कृष्णाजी प्रभाकर खाडिलकर ५. राम गणेश गडकरी ६. अन्य नाटककार	१	१५
३	१८७४ ते १९२० या कालखंडातील कथा व कादंबरी	१. हरिभाऊ आपटे यांची कथा, करमणूकचे कार्य २. हरिभाऊ समकालीन कथाकार ३. हरिभाऊंची सामाजिक व ऐतिहासिक कादंबरी ४. नाथ माधव, वि.सी. गुर्जर, ना.ह. आपटे व या कालखंडातील अन्य कादंबरीकारांचा अभ्यास.	१	१५
४	१८७४ ते १९२० या कालखंडातील कविता, चरित्र व आत्मचरित्र	१. केशवसुत व केशवसुत संप्रदाय २. या कालखंडातील अन्य महत्त्वाचे कवी ३. या कालखंडातील चरित्र वाङ्मयाचा इतिहास ४. या कालखंडातील आत्मचरित्र वाङ्मयाचा इतिहास	१	१५

संदर्भ ग्रंथ :

१. प्रदक्षिणा खंड दुसरा – कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे

२. अ.ना. देशपांडे – आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – खंड पहिला व दुसरा, व्हीनस प्रकाशन, पुणे

३. वसंत बिरादार – आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – कैलाश पब्लिकेशन, औरंगाबाद

४. जोशी प्र.न. – मराठी वाङ्मयाचा विवेचक अभ्यास, प्रसाद प्रकाशक, पुणे

५. बांदिवडेकर चंद्रकांत – मराठी कादंबरीचा इतिहास, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे

६. जोग रा.श्री. (संपा.) – मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड–५, भाग–१, म.सा.प., पुणे

७. प्रशांत चौधरी – समग्र मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड १ ला, विद्या बुक्स पब्लिशर्स, औरंगाबाद

प्रा.सर्जेराव जिगे
अध्यक्ष,मराठी अभ्यास मंडळ,
डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,
औरंगाबाद.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम.ए. मराठी द्वितीय वर्ष, सत्र-तिसरे

CBCS पद्धतीनुसार जून २०२३ पासून लागू

वैकल्पिक अभ्यासपत्रिका

३०३.१ - अभ्यासपत्रिका ११ वी - लोकसाहित्य

उद्दिष्ट्ये : **श्रेयांक - ४**

१. लोकसाहित्याची साहित्य संकल्पना समजून सांगणे.
२. लोकसाहित्याच्या अभ्यासाचे महत्त्व लक्षात आणून देणे.
३. लोकसाहित्याच्या शास्त्रीय अभ्यासावर प्रकाश टाकणे.
४. लोकसाहित्यातून आलेल्या सामाजिक,सांस्कृतिक,धार्मिक जीवनाचा आढावा घेण्यास मदत करणे.

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तास
१	लोकसाहित्याचे स्वरूप	१. लोकसाहित्य : संकल्पना २. लोकसाहित्याची परंपरा ३. लोकसाहित्याच्या अभ्यासाचे महत्त्व ४. लोकसाहित्याचा शास्त्रीय व आस्वादात्मक अभ्यास	१	१५
२	लोकसाहित्य व समाजजीवन	१. आचार - विचार , चाली- रीती , रूढी - प्रथा - परंपरा २. लोकसाहित्य - विधी ३. लोकसमजूती ४. व्रत - वैकल्ये , नवस सायास	१	१५
३	लोकसाहित्य - धार्मिक व सांस्कृतिक जीवन	१. लोकसंस्कृतीचे उपासक २. देव - देवता व लोकवाङ्मय ३. लोकसाहित्य व सण उत्सव ४. धर्म व लोकसाहित्य	१	१५
४	लोकसाहित्यातील प्रयोगसिध्द कला	१. लोकसंगीत २. लोकनृत्य ३. लोकनाट्य	१	१५

संदर्भ ग्रंथ:

१. प्रभाकर मांडे - लोकसाहित्याचे स्वरूप, गोदावरी प्रकाशन,औरंगाबाद.
२. सरोजिनी बाबर - लोकसाहित्य आणि लोकसंस्कृती, महाराष्ट्र राज्य लोकसाहित्य समिती,पुणे
३. शरद व्यवहारे - लोकवाङ्मय रुप - स्वरूप, रजत प्रकाशन,औरंगाबाद
४. ढेरे रा.चिं. - मराठी लोकसंस्कृतीचे उपासक - पद्मगंधा प्रकाशन,पुणे
५. भारत हंडीबाग - मराठी लोकगीतातील समाजदर्शन, चिन्मय प्रकाशन,औरंगाबाद .

प्रा.सर्जेराव जिगे
अध्यक्ष,मराठी अभ्यास मंडळ,
डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,
औरंगाबाद.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम.ए. मराठी द्वितीय वर्ष, सत्र-तिसरे

CBCS पद्धतीनुसार जून २०२३ पासून लागू

वैकल्पिक अभ्यासपत्रिका

३०३.२ – अभ्यासपत्रिका ११ वी – तौलनिक साहित्य सिद्धांत

उद्दिष्ट्ये : **श्रेयांक – ४**

१. तौलनिक साहित्य संकल्पना समजून घेण्यास मदत होईल.
२. तौलनिक साहित्याचे सिद्धांत व मूलतत्त्वे सांगता येतील
३. सैद्धांतिक भूमिका आणि सिद्धांताचे उपयोजन याविषयी माहिती करून देण्यास मदत होईल
४. तौलनिक साहित्यात मराठीची आजची स्थिती व गती लक्षात घेण्यास मदत होईल.

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तास
१	तौलनिक साहित्य : संज्ञा सिद्धांत	१. तौलनिक साहित्य : व्याख्या व अर्थ २. तौलनिक साहित्याभ्यासाचा उदय व वाटचाल ३. तौलनिक साहित्याची वैशिष्ट्ये व व्याप्ती ४. जुने व नवे तौलनिक साहित्य	१	१५
२	तौलनिक साहित्याभ्यासाची मूलतत्त्वे आणि पद्धतीमीमांसा	१. तौलनिक साहित्याची मूलतत्त्वे २. तौलनिक साहित्याची पद्धतीमीमांसा ३. सैद्धांतिक मीमांसा आणि सिद्धांताचे उपयोजन ४. आंतरशाखीयत्व	१	१५
३	तुलनेचे सिद्धांत	१. जाणीवपूर्वक २. विवेचक ३. प्रणालीबद्ध ४. साहित्य प्रकार आणि तऱ्हांचे सिद्धांत	१	१५
४	मराठी तौलनिक साहित्याची स्थिती - गती	१. भारतीय तौलनिक साहित्य आणि त्याचा अध्यापनशास्त्रीय गर्भितार्थ. २. वर्गातील तौलनिक साहित्य स्वरूप आणि उपयोजन ३. मराठी तौलनिक साहित्य : आजची स्थिती आणि नव्या दिशा	१	१५

संदर्भ ग्रंथ:

१. आनंद पाटील -तौलनिक साहित्य: नवे सिद्धांत आणि उपयोजन - साकेत प्रकाशन,औरंगाबाद.
२. डॉ.निशिगंधा व्यवहारे - तौलनिक साहित्याभ्यास - संकल्पना व स्वरूप,उरुवेला प्रकाशन,हिंगोली
३. वसंत बापट - तौलनिक साहित्याभ्यासाची मूलतत्त्वे,मौज प्रकाशन,मुंबई
४. चंद्रशेखर जहागिरदार (संपा.) - तौलनिक साहित्याभ्यास तत्वे व दिशा,कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन,पुणे

प्रा.सर्जेराव जिगे
अध्यक्ष,मराठी अभ्यास मंडळ,
डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,
औरंगाबाद.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम.ए. मराठी द्वितीय वर्ष, सत्र-तिसरे

CBCS पद्धतीनुसार जून २०२३ पासून लागू

वैकल्पिक अभ्यासपत्रिका

३०३.३ - अभ्यासपत्रिका ११ वी - मध्ययुगीन साहित्यकृतींचा विशेष अभ्यास

१. संत ज्ञानेश्वर - हरिपाठाचे अभंग

२. रामचंद्रपंत अमात्य - आज्ञापत्र

उद्दिष्ट्ये : **श्रेयांक - ४**

१. अभंग संकल्पना सांगता येईल.
२. हरिपाठाचे अभंग आशय व अभिव्यक्ती या दोन्ही अंगाने लक्षात येतील.
३. आज्ञापत्राचे अंतरंग न्याहाळताना राजाचे गुण प्रत्ययाला येतील.
४. आज्ञापत्राची आधुनिक काळतील उपयुक्तता लक्षात येईल.

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तास
१	हरिपाठाचे अभंग: परिचय व स्वरूप	१. संत साहित्य २. अभंग संकल्पना ३. संत साहित्यात हरिपाठाच्या अभंगाचे महत्त्व ४. इतर संतांच्या हरिपाठ अभंगाचा स्थूल परिचय	१	१५
२	संत ज्ञानेश्वरांचे - हरिपाठ अभंग	१. नामस्मरणाचे माहात्म्य २. संत संगती ३. इतर जाणिवा ४. हरिपाठाच्या अभंगाची भाषा	१	१५
३	आज्ञापत्राचे अंतरंग	१. लेखनकाल,प्रेरणा व आज्ञापत्राचे स्वरूप २. प्रस्तावनावजा प्रकरणे ३. राजाची कर्तव्य,प्रधान व साहुकारविषयक विचार ४. वतनदार, देशमुख यांच्याविषयीचे धोरण व दुर्ग आणि आरमारविषयक भूमिका	१	१५
४	आज्ञापत्राची उपयुक्तता , अभिव्यक्ती व वाङ्मयीन मूल्यमापन	१. आज्ञापत्राची आधुनिक काळात उपयुक्तता २. भाषा,निवेदन ३. शैली ४. आज्ञापत्राचे वाङ्मयीन मूल्यमापन	१	१५

संदर्भ ग्रंथ:

१. नसिराबादकर ल.रा.- प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास,फडके प्रकाशन,कोल्हापूर
२. हेरवाडकर र.वि. - मराठी बखर - व्हीनस प्रकाशन,पुणे
३. देशपांडे अ.ना. - प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास -(उत्तरार्ध) व्हीनस प्रकाशन,पुणे
४. https://www.santsahitya.in/dnyaneshwar/sant-dnyaneshwar-maharaj-haripath/

प्रा.सर्जेराव जिगे
अध्यक्ष,मराठी अभ्यास मंडळ,
डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,
औरंगाबाद.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम.ए. मराठी द्वितीय वर्ष, सत्र-तिसरे

CBCS पद्धतीनुसार जून २०२३ पासून लागू

वैकल्पिक अभ्यासपत्रिका

३०४.१ – अभ्यासपत्रिका १२ वी – मध्ययुगीन धर्म-संप्रदाय भाग -१ ला

(नाथ, महानुभाव, वीरशैव)

उद्दिष्ट्ये : **श्रेयांक – ४**

१. संप्रदाय ही संकल्पना लक्षात येण्यास मदत होईल.
२. महाराष्ट्रातील विविध संप्रदायाचा परिचय करून देण्यास मदत होईल.
३. महाराष्ट्रातील विविध संप्रदायांनी केलेली मराठी भाषेची सेवा याचा परिचय होईल.
४. विविध संप्रदायातील तत्वज्ञान लक्षात घेण्यास उपयोगी येईल.

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तास
१	महाराष्ट्रातील धर्म व संप्रदाय	१. धर्म व संप्रदाय संकल्पना २. संप्रदायाचे महत्व ३. प्रमुख संप्रदायाचा परिचय ४. संप्रदायाचा प्रचार व व्याप्ती	१	१५
२	नाथ संप्रदाय	१. नाथ संप्रदायाचे स्वरूप २. नाथ संप्रदायाचे तत्वज्ञान ३. नाथ संप्रदायातील उपास्य दैवते ४. नाथ संप्रदाय व इतर संप्रदाय	१	१५
३	महानुभाव संप्रदाय	१. महानुभाव संप्रदाय स्वरूप २. महानुभाव संप्रदायाची परंपरा ३. महानुभाव संप्रदायाचे तत्वज्ञान ४. महानुभाव संप्रदायाने केलेली मराठी सेवा	१	१५
४	वीरशैव	१. वीरशैव पार्श्वभूमी व स्वरूप २. वीरशैवचे मुख्य सिद्धांत ३. वीरशैवमधील संत मन्मथस्वामी यांचे योगदान ४. वीरशैव धर्म संप्रदायातील इतर महत्त्वाचे कवी	१	१५

संदर्भ ग्रंथ:

१. शं.गो. तुळपुळे -महानुभाव पंथ आणि त्याचे वाङ्मय
२. वि.ल. भावे -महाराष्ट्र सारस्वत
३. ल .रा पांगारकर -मराठी वाङ्मयाचा इतिहास

प्रा.सर्जेराव जिगे
अध्यक्ष, मराठी अभ्यास मंडळ,
डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,
औरंगाबाद.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम.ए. मराठी द्वितीय वर्ष, सत्र–तिसरे

CBCS पद्धतीनुसार जून २०२३ पासून लागू

वैकल्पिक अभ्यासपत्रिका

३०४.२ – अभ्यासपत्रिका १२ वी – अनुवाद विचार सैद्धांतिक आणि उपयोजन

उद्दिष्ट्ये : **श्रेयांक – ४**

१. मराठी साहित्यातील अनुवादाविषयीची जाणीव निर्माण करणे.
२. अनुवादाच्या स्वरूपाची चर्चा करणे
३. अनुवादाच्या प्रकाराविषयी अवगत करणे.
४. अनुवाद प्रक्रियेतील घटकांचा अभ्यास करणे.
५. अनुवादित कलाकृतीचे स्वरूप लक्षात घेण्यास मदत होईल.

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तास
१	अनुवाद स्वरूप-प्रक्रिया व परंपरा	१. अनुवादाचे स्वरुप, सिद्धांत आणि व्याख्या २. अनुवादाची ऐतिहासिक परंपरा ३. मराठीतील अनुवादित साहित्याचे स्वरूप ४. अनुवाद व भाषांतर ५. अनुवाद शास्त्र,कला,कौशल्य	१	१५
२	अनुवादाचे प्रकार	१. ड्रायडण्डने केलेले अनुवादाचे प्रकार २. माध्यमनिहाय,विषयनिहाय प्रकार ३. शब्दानुवाद, भावानुवाद, अर्थाअनुवाद	१	१५
३	अनुवाद प्रक्रिया	१. अनुवाद प्रक्रियेतील विविध प्रारूपांचा परिचय २. अनुवाद प्रक्रियेतील शब्दकळा, वाक्य, लिंग, पुरुष यांचा परिचय	१	१५
४	अनुवादित कलाकृती	१. समकालीन भारतीय कविता - 'कवितांजली'-(अनुवादक)-पृथ्वीराज तौर, हर्मीस प्रकाशन , पुणे	१	१५

संदर्भ ग्रंथ:

१. सदा कऱ्हाडे - भाषांतर, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
२. विलास सारंग - भाषांतर आणि भाषा, मौज प्रकाशन, मुंबई
३. केशव तुपे (संपा.) - अनुवादमीमांसा, साक्षात प्रकाशन, औरंगाबाद
४. निशिकांत ठकार - भाषांतर, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद

प्रा.सर्जेराव जिगे
अध्यक्ष,मराठी अभ्यास मंडळ,
डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,
औरंगाबाद.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम.ए. मराठी द्वितीय वर्ष, सत्र-तिसरे

CBCS पद्धतीनुसार जून २०२३ पासून लागू

वैकल्पिक अभ्यासपत्रिका

३०४.३ - अभ्यासपत्रिका १२ वी - मराठवाड्यातील आधुनिक साहित्य

उद्दिष्ट्ये : **श्रेयांक - ४**

१. मराठवाडा भूप्रदेश व या प्रदेशाची प्रादेशिकता लक्षात येईल.
२. मराठवाड्यातील आधुनिक साहित्याचा स्थूल परिचय होईल.
३. मराठवाड्याच्या आधुनिक साहित्यातील निवडक कलाकृतीचे अंतरंग लक्षात येईल.
४. निवडक साहित्यकृतीच्या माध्यमातून मराठवाड्याचा भाषिक परिचय होईल.

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तास
१	मराठवाडा भूप्रदेश व साहित्य	१. मराठवाडा भू - प्रदेश २. मराठवाड्याचे सांस्कृतिक जीवन ३. मराठवाड्याची भाषा ४. मराठवाड्यातील आधुनिक साहित्य	१	१५
२	'आंतरभेगा' (कथा)- सुरेंद्र पाटील	१. 'आंतरभेगा' मधील जाणिवा २. मानवतावाद ३. वास्तवता ४. विलोभनीय लेखनशैली	१	१५
३	'नीतिधुरंधर बाळासाहेब पवार' (चरित्र) - महावीर जोंधळे, हर्मीस प्रकाशन , पुणे	१. बाळासाहेब पवार यांचे विविधांगी व्यक्तिमत्त्व २. 'नीतिधुरंधर' ची अभिव्यक्ती ३. चरित्र म्हणून मूल्यमापन ४. पृथगात्मकता	१	१५
४	'बोंडअळी' (कादंबरी) - छबुराव भांडवलकर (संवित प्रकाशन, नाशिक)	१. 'बोंडअळी'तील कृषीजीवन व प्रश्न २. 'बोंडअळी'तील व्यक्तिरेखा ३. ग्रामजीवन ४. कादंबरी म्हणून मूल्यमापन	१	१५

प्रा.सर्जेराव जिगे
अध्यक्ष,मराठी अभ्यास मंडळ,
डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,
औरंगाबाद.

एम.ए. द्वितीय वर्ष (मराठी)

सत्र चौथे

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम.ए. मराठी द्वितीय वर्ष, सत्र-चौथे

CBCS पद्धतीनुसार जून २०२३ पासून लागू

पायाभूत अभ्यासक्रम

४०१ - अभ्यासपत्रिका १३ वी - मराठी भाषेचा इतिहास व समाजभाषाविज्ञान

उद्दिष्ट्ये : **श्रेयांक - ४**

१. मराठी भाषेचा इतिहास लक्षात घेण्यास मदत होईल.
२. समाज, संस्कृती व भाषा यातील परस्पर संबंध लक्षात घेण्यास मदत होईल.
३. जगातील प्रमुख भाषाकुलांचा परिचय करून देण्यास मदत होईल.
४. मराठी प्रमाणभाषेबरोबरच इतर बोलींचा अभ्यास करण्यास मदत होईल.
५. मराठीवरील अन्य भाषेचा प्रभाव उलगडून दाखवण्यास मदत होईल.
६. समाजभाषाविज्ञानातील विविध संकल्पना समजण्यास मदत होईल.

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तास
१	मराठी भाषेचा इतिहास	१. मराठी भाषेचा कालक्रमिक इतिहास २. भाषाकुल संकल्पना ३. भाषांचे वर्गीकरण आणि जगातील प्रमुख भाषाकुले ४. इंडो-युरोपियन भाषाकुल ५. आर्यभारतीय भाषाकुल ६. अंतर्वर्तुळ व बहिर्वर्तुळ सिद्धांत आणि मराठी	१	१५
२	समाजभाषाविज्ञान	१. समाजभाषाविज्ञानाचे महत्त्व २. समाज, संस्कृती व भाषा यांचा सहसंबंध ३. भाषिक सापेक्षतावाद आणि न्यूनसिद्धांत ४. समाजभाषाविज्ञातील विविध संकल्पना (भाषिक भांडार, भाषिक प्रभावक्षेत्र, भाषिकसंपर्क, भाषाव्यवहार, द्वैभाषिकता, बहुभाषिकता,भाषामिश्रण,भाषाबदल,भाषानिषिद्धता, भाषाशुद्धी,भाषाप्रदूषण,स्त्रियांची व पुरूषांची भाषा)	१	१५
३	प्रमाणभाषा आणि बोली	१. भाषाविज्ञान आणि बोली भूगोल २. पिजिन व क्रिऑल भाषा संकल्पना ३. बोलीनिर्मितीची कारणे व विशेष ४. बोलीचा अभ्यास (कोकणी, अहिराणी, वऱ्हाडी, मराठवाडी)	१	१५
४	मराठीवरील अन्य भाषांचा प्रभाव	१. भाषिक संक्रमण, आदान - प्रदानाचे स्वरूप व कारणे २. मराठीवर द्राविडी (कन्नड, तेलगू, तामीळ) संस्कृत, फार्शी, इंग्रजी व हिंदी या भाषांचा प्रभाव	१	१५

संदर्भ ग्रंथ :

१. ग्रामोपाध्ये गं.बा. - भाषाविचार आणि मराठी भाषा, व्हीनस प्रकाशन,पुणे
२. मु.श्री. कानडे - मराठी भाषिक अभ्यास, स्नेहवर्धन प्रकाशन,पुणे
३. श्री.ना. गजेंद्रगडकर - भाषा आणि भाषाशास्त्र, व्हीनस प्रकाशन,पुणे
४. रमेश धोंगडे - सामाजिक भाषाविज्ञान, दिलीपराज प्रकाशन,पुणे

प्रा.सर्जेराव जिगे
अध्यक्ष,मराठी अभ्यास मंडळ,
डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,
औरंगाबाद.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम.ए. मराठी द्वितीय वर्ष, सत्र–चौथे

CBCS पद्धतीनुसार जून २०२३ पासून लागू

गाभाभूत अभ्यासक्रम

४०२ – अभ्यासपत्रिका १४ वी – आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास १९२० ते २०००

उद्दिष्ट्ये : **श्रेयांक – ४**

१. इ.स. १९२० नंतरच्या इतिहासाचा अभ्यास करणे,
२. या कालखंडातील विविध वाङ्मय प्रकार लेखना पाठीमागच्या प्रेरणा व प्रवृत्ती लक्षात घेण्यास मदत होईल.
३. मराठी संस्कृती व साहित्याशिवाय इतर संस्कृती व साहित्याचा झालेला परिचय आणि त्याचा मराठी साहित्यावरील प्रभाव लक्षात घेण्यास मदत होईल.
४. या कालखंडातील विविध प्रवाह महत्त्वाचे ग्रंथकार व त्यांच्या साहित्यकृतीचा अभ्यास करता येईल.
५. ऐतिहासिक घटना व कलाकृती याचा विचार लक्षात घेता येईल.

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तास
१	कविता	१. १९२० ते १९४५ या कालखंडातील कविता २. १९४५ च्या नंतरच्या कालखंडातील अवस्थांतर – नवकाव्य ३. नव कवितेनंतरची कविता ४. विविध प्रवाहातील कविता - ग्रामीण, दलित, आदिवासी, स्त्रीवादी ५. १९६० ते २००० या कालखंडातील विविध प्रकृतीची कविता.	१	१५
२	नाटक	१. मराठी नाट्य वाङ्मयाचा दुसरा कालखंड १९२० ते १९५० २. मराठी नाट्य वाङ्मयाचा तिसरा कालखंड १९५० नंतरचा कालखंड (नाट्यमंन्वंतर, शेक्सपियर व इब्सेन नाट्यतंत्राचा प्रभाव यासह) ३. साठोत्तरी विविध प्रवाहातील नाटक ४. नाट्यलेखनावर पडलेल्या विविध तंत्रांचा प्रभाव	१	१५
३	कथा व कादंबरी	१. यशवंत रत्नाकर कालखंड २. १९२० ते १९४५ या कालखंडातील कथा अन्य कथाकार ३. नवकथेची चाहूल ४. सत्यकथा, अभिरूची युग, नवकथा ५. नवकथेनंतरची कथा ,विविध प्रवाहातील कथा (इ.स. २००० पर्यंत) ६. १९२० ते १९४५ या कालखंडातील कादंबरी (फडके–खांडेकर युग) ७. कादंबरी संकल्पनेत १९४५ नंतर झालेले बदल ८. १९६० ते २००० या कालखंडातील कादंबरी	१	१५

४	निबंध,आत्मकथन व अन्य वाङ्मय प्रकार	१. १९२० पासूनचा निबंध वाङ्मय इतिहास २. या कालखंडातील आत्मकथनांचा परिचय ३. प्रवासवर्णने , चरित्रलेखन ४. ललित निबंध , ललित गद्य	१	१५

संदर्भ ग्रंथः

१. प्रदक्षिणा खंड दुसरा - कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे

२. अ.ना. देशपांडे - आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - खंड पहिला व दुसरा, व्हीनस प्रकाशन, पुणे

३. वसंत बिरादार - आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - कैलाश पब्लिकेशन, औरंगाबाद

४. जाशी प्र.न. - मराठी वाङ्मयाचा विवेचक अभ्यास, प्रसाद प्रकाशक, पुणे

५. बांदिवडेकर चंद्रकांत - मराठी कादंबरीचा इतिहास, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे

६. जोग रा.श्री. (संपा.) - मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड-५, भाग-१, म.सा.प., पुणे

प्रा.सर्जेराव जिगे
अध्यक्ष,मराठी अभ्यास मंडळ,
डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,
औरंगाबाद.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम.ए. मराठी द्वितीय वर्ष, सत्र–चौथे

CBCS पद्धतीनुसार जून २०२३ पासून लागू

वैकल्पिक अभ्यासपत्रिका

४०३.१ – अभ्यासपत्रिका १५ वी – लोकवाङ्मयप्रकार

उद्दिष्ट्ये : श्रेयांक – ४

१. **लोकवाङ्मयप्रकाराची** संकल्पना समजून सांगणे.
२. लोकसाहित्याच्या अभ्यासाचे महत्त्व लक्षात आणून देणे.
३. लोकसाहित्याच्या विविध प्रकारावर प्रकाश टाकणे .
४. लोकवाङ्मयातील विविध प्रकारातून आलेल्या सामाजिक , सांस्कृतिक , धार्मिक जीवनाचा आढावा घेण्यास मदत करणे

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तास
१	लोकगीत : परंपरा व स्वरूप	१. लोकगीत : संकल्पना , स्वरूप विशेष व परंपरा २. लोकगीतांचे प्रकार ३. लोकगीते आणि बोलीभाषा ४. लोकगीते आणि लौकिकगीते	१	१५
२	लोककथागीते	१. लोककथागीत : संकल्पना , स्वरूप विशेष व परंपरा २. लोककथागीतांचे वर्गीकरण ३. पौराणिक व भगतांची लोककथागीते ४. शौर्यात्मक व संकीर्ण लोककथागीते	१	१५
३	लोककथा : परंपरा व स्वरूप	१. लोककथा : संकल्पना , स्वरूप विशेष व परंपरा २. लोककथेची उत्पत्ती ३. लोककथांचे वर्गीकरण ४. लोककथेतील रसपरिपोष	१	१५
४	लोकनाट्य ,म्हणी व वाक्प्रचार	१. लोकनाट्य स्वरूप - विशेष व प्रकार २. म्हणीचे स्वरूप - विशेष ३. वाक्प्रचार स्वरूप - विशेष ४. म्हणीचे प्रकार	१	१५

संदर्भ ग्रंथ:

१. प्रभाकर मांडे - लोकसाहित्याचे स्वरूप, गोदावरी प्रकाशन,औरंगाबाद.
२. सरोजिनी बाबर - लोकसाहित्य आणि लोकसंस्कृती, महाराष्ट्र राज्य लोकसाहित्य समिती,पुणे
३. शरद व्यवहारे - लोकवाङ्मय रुप - स्वरूप, रजत प्रकाशन,औरंगाबाद
४. ढेरे रा.चिं. - मराठी लोकसंस्कृतीचे उपासक - पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
५. भारत हंडीबाग - मराठी लोकगीतातील समाजदर्शन, चिन्मय प्रकाशन,औरंगाबाद .

प्रा.सर्जेराव जिगे
अध्यक्ष,मराठी अभ्यास मंडळ,
डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम.ए. मराठी द्वितीय वर्ष, सत्र-चौथे

CBCS पद्धतीनुसार जून २०२३ पासून लागू

वैकल्पिक अभ्यासपत्रिका

४०३.२ - अभ्यासपत्रिका १५ वी - तौलनिक साहित्य कलाकृती आणि उपयोजन

उद्दिष्टे : **श्रेयांक - ४**

१. तौलनिक साहित्याभ्यासाच्या पद्धतीचे प्रयोजन व महत्त्व लक्षात येईल.
२. तौलनिक साहित्याभ्यासाची साधने सांगता येतील.
३. कलाकृतीतील साम्यस्थळांचा शोध घेता येईल
४. तौलनिकतेमुळे दोन कलाकृतीतील भेद नेमकेपणाने सांगता येईल.

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तास
१	तौलनिक साहित्याभ्यासाच्या पद्धती : महत्त्व व प्रयोजन	१. तौलनिक साहित्य : प्रयोजन २. तौलनिक साहित्याभ्यासाची साधने ३. तौलनिक साहित्याभ्यासाचे महत्त्व १. तौलनिक साहित्याचे निकष	१	१५
२	तौलनिक साहित्याभ्यास: 'कोल्हाट्याचं पोर' व 'अक्करमाशी' यातील साम्यस्थळे	१. दारिद्र्यशोषण २. अनौरसता व उपेक्षितपणा ३. संघर्ष ४. आत्मकथन, जातीचे चटके व अन्य जाणिवेच्या अनुषंगाने साम्य स्थळांची तुलना	१	१५
३	तौलनिक साहित्याभ्यास: 'कोल्हाट्याचं पोर' व 'अक्करमाशी' यातील भेद	१. अनुभवविश्व २. सभोवतालचे सामाजिक व सांस्कृतिक पर्यावरण ३. शैक्षणिक भिन्नता ४. आत्मकथनांचा पृथगात्म समारोप व अन्य बाबी	१	१५
४	**भाषिक** अंगाने साम्य व भेद	१. दोन्ही कलाकृतीत जाणवणारी निवेदन पातळीवरची साम्य भेद स्थळे २. संवाद यादृष्टीने साम्य - भेद ३. म्हणी - वाक्प्रचार , अभ्यस्त शब्द ४. अन्य **भाषिक** विशेषातील साम्य भेद	१	१५

संदर्भ ग्रंथ:

१. आनंद पाटील -तौलनिक साहित्य: नवे सिद्धांत आणि उपयोजन - साकेत प्रकाशन ,पुणे
२. निशिगंधा व्यवहारे -तौलनिक साहित्याभ्यास - संकल्पना व स्वरूप ,उरुवेला प्रकाशन,हिंगोली
३. वसंत बापट तौलनिक साहित्याभ्यासाची मूलतत्त्वे,मौज प्रकाशन ,मुंबई

४. (संपा.) चंद्रशेखर जहागिरदार - तौलनिक साहित्याभ्यास तत्वे व दिशा - कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.

५. निशिकांत मिरजकर -'तौलनिक साहित्य', प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.

६. वसंत बापट -तौलनिक साहित्याभ्यास', मौज प्रकाशन, पुणे..

प्रा.सर्जेराव जिगे
अध्यक्ष,मराठी अभ्यास मंडळ,
डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,
औरंगाबाद.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम.ए. मराठी द्वितीय वर्ष, सत्र-चौथे

CBCS पद्धतीनुसार जून २०२३ पासून लागू

वैकल्पिक अभ्यासपत्रिका

४०३.३ - अभ्यासपत्रिका १५ वी - आधुनिक साहित्यकृतींचा विशेष अभ्यास

१. लोकल ते ग्लोबल - राजन गवस

२. वारूळ - बाबाराव मुसळे

उद्दिष्ट्ये :

श्रेयांक - ४

१. आधुनिक साहित्यकृतीच्या माध्यमातून साहित्यकृतीतील भावविश्व लक्षात येईल .
२. कलाकृतीचे वाङ्मयाच्या इतिहासात स्थान अधोरेखित करता येईल .
३. निवडक कलाकृतीतील भाषिक रुपे लक्षात येतील.
४. निवडक कलाकृतीचे पृथगात्म रूप उलगडून दाखवता येईल.
५. कलाकृतीचा आशय व अभिव्यक्तीच्या अनुषंगाने साकल्याने विचार करता येईल .

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तास
१	'लोकल ते ग्लोबल' चे अंतरंग	१. कथानक २. पात्रसृष्टी ३. शीर्षकाची अन्वयार्थकत ४. घटना - प्रसंग , वाङ्मयीन विशेष	१	१५
२	'लोकल ते ग्लोबल' ची अभिव्यक्ती	१. निवेदन व संवाद २. रसानुकूल भाषा ३. म्हणी , वाक्प्रचार , सुभाषिते आदींचा विचार ४. शैली	१	१५
३	'वारूळ' चे अंतरंग	१. गावकी , भावकी व जातीसंघर्ष २. दोन पिढ्यांमधील मानसिक व भावनिक अवस्थांतराचे संघर्षमय चित्रण ३. मातंग समाज व पौराणिक संदर्भ ४. 'वारूळ ' मधील विविध जाणिवा व अन्य बाबी	१	१५
४	'वारूळ'ची अभिव्यक्ती	१. प्रगल्भता व परिणामकारकता २. पात्रगत भाषाशैली ३. निवेदन व संवाद ४. अन्य **भाषिक** रुपे	१	१५

प्रा.सर्जेराव जिगे
अध्यक्ष,मराठी अभ्यास मंडळ,
डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,
औरंगाबाद.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम.ए. मराठी द्वितीय वर्ष, सत्र–चौथे

CBCS पद्धतीनुसार जून २०२३ पासून लागू

वैकल्पिक अभ्यासपत्रिका

४०४.१ – अभ्यासपत्रिका १६ वी – मध्ययुगीन संप्रदाय भाग - २ रा

(वारकरी , दत्त , नागेश व सूफी)

उद्दिष्ट्ये : **श्रेयांक – ४**

१. वारकरी , दत्त, नागेश व सूफी संप्रदायाचे स्वरूप लक्षात येईल .
२. वारकरी संप्रदायाच्या लोकप्रियतेची कारणे लक्षात येतील .
३. विविध संप्रदायाचा समाज व संस्कृतीवरील प्रभाव लक्षात येईल .
४. वारकरी ,दत्त , नागेश व सूफी संप्रदायातील मराठी साहित्यसंपदेवर प्रकाश टाकता येईल.

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तास
१	वारकरी संप्रदाय	१. संत साहित्याचे स्वरूप २. लोकप्रियता १. संस्कृतीवरील व समाजजीवनावरील प्रभाव ३. वारकरी संप्रदायाची मराठी सेवा	१	१५
२	दत्त संप्रदाय	१. दत्त संप्रदायाचे परिचय २. दत्त संप्रदायातील अवतार ३. दत्त संप्रदायाचा विस्तार ४. दत्त संप्रदाय व साहित्य	१	१५
३	नागेश संप्रदाय	१. नागेश संप्रदाय पार्श्वभूमी २. नागेश संप्रदायाचे स्वरूप ३. नागेश संप्रदायातील साहित्यसंपदा	१	१५
४	सूफी संप्रदाय	१. सूफी संप्रदाय पार्श्वभूमी २. सूफी संप्रदायाचे स्वरूप ३. हिंदू - मुस्लिम ऐक्यात सूफी संप्रदायाचे योगदान ४. सूफी संप्रदायाचे मराठी साहित्य	१	१५

संदर्भ ग्रंथ:

१. शं.गो. तुळपुळे -महानुभाव पंथ आणि त्याचे वाङ्मय
२. वि.ल. भावे -महाराष्ट्र सारस्वत
३. ल .रा पांगारकर -मराठी वाङ्मयाचा इतिहास
४. रा. चिं. ढेरे - दत्त संप्रदायाचा इतिहास, पुणे, १९६४

प्रा.सर्जेराव जिगे
अध्यक्ष,मराठी अभ्यास मंडळ,
डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,
औरंगाबाद.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम.ए. मराठी द्वितीय वर्ष, सत्र-तिसरे

CBCS पद्धतीनुसार जून २०२३ पासून लागू

वैकल्पिक अभ्यासपत्रिका

४०४.२ - अभ्यासपत्रिका १६ वी - मराठी व्याकरण

उद्दिष्ट्ये : **श्रेयांक - ४**

१. वर्णविचार व शब्दांच्या जाती लक्षात येण्यास मदत होईल.
२. विभक्तीविचार व त्याचे कारकार्थ प्रत्ययाला येतील.
३. लिंगविचार समजून घेण्यास मदत होईल.
४. संधी व समास प्रकारासह समजून घेण्यास मदत होईल.
५. समग्र अलंकारविचार समजण्यास मदत होईल.

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तास
१	वर्णविचार व शब्दांच्या जाती	१. वर्ण - अर्थ व प्रकार २. वर्णांची उच्चारणस्थाने ३. शब्दांच्या जाती प्रकारासह ४. शब्दांची आवृत्ती	१	१५
२	विभक्तीविचार व लिंगविचार	१. विभक्तीचा अर्थ २. विभक्तीचे प्रत्यय व मुख्य कारकार्थ ३. विभक्ती अर्थावरून का प्रत्ययावरून यावरील चर्चा ४. लिंगविचार प्रकारासह	१	१५
३	संधी व समास	१. संधी ,समास अर्थ २. संधी व समासाचे सर्व प्रकार ३. समासविषयक इतर काही महत्त्वाच्या बाबी	१	१५
४	भाषेचे अलंकार	१. भाषेचे अलंकार अर्थ २. शब्दालंकार व त्याचे उपप्रकार ३. अर्थालंकार व त्याचे उपप्रकार	१	१५

संदर्भ ग्रंथ:

१. मो. रा वाळंबे -सुगम मराठी व्याकरण व लेखन
२. बाळासाहेब शिंदे -परिपूर्ण मराठी व्याकरण
३. विनायक गंधे व सौ.मीरा जोशी -मराठी व्याकरण आणि लेखन

प्रा.सर्जेराव जिगे
अध्यक्ष,मराठी अभ्यास मंडळ,
डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,
औरंगाबाद.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम.ए. मराठी द्वितीय वर्ष, सत्र-चौथे

CBCS पद्धतीनुसार जून २०२३ पासून लागू

वैकल्पिक अभ्यासपत्रिका

४०४.३ – अभ्यासपत्रिका १६ वी – समकालीन साहित्य

निवडक कलाकृती

१. काळवाटा (कादंबरी) - उत्तम बावस्कर
२. कदाचित अजूनही (कविता) - अनुराधा पाटील
३. देशोधडी (आत्मचरित्र) - नारायण भोसले

उद्दिष्ट्ये : **श्रेयांक – ४**

१. समकालीन साहित्याची संकल्पना स्पष्ट करता येईल .
२. कलाकृतीचे वाङ्मयाच्या इतिहासात स्थान अधोरेखित करता येईल .
३. समकाळातील निवडक कलाकृतीतील **भाषिक** रुपे लक्षात येतील.
४. निवडक कलाकृतीचे पृथगात्म रूप उलगडून दाखवता येईल.
५. समकालीन कलाकृतीचा आशय व अभिव्यक्तीच्या अनुषंगाने साकल्याने विचार करता येईल.

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तास
१	समकालीन साहित्याचे स्वरूप	१. समकालीन साहित्य - संकल्पना २. समकालीन साहित्याचे स्वरूप - विशेष ३. समकाल व साहित्यकृती	१	१५
२	'काळवाटा '- उत्तम बावस्कर	१. आशय २. पात्रसृष्टी ३. समकालातील संदर्भ ४. निवेदन व संवाद व अन्य **भाषिक** विशेष	१	१५
३	'कदाचित अजूनही' - अनुराधा पाटील	१. 'कदाचित अजूनही ' मधील जाणिवा २. वैविध्यपूर्ण कविता ३. समकालातील संदर्भ ४. कवितेची भाषा	१	१५
४	'देशोधडी' - नारायण भोसले	१. कथानक २. संघर्षात्मकता ३. निवेदन व संवाद ४. अन्य **भाषिक** रुपे	१	१५

प्रा.सर्जेराव जिगे
अध्यक्ष,मराठी अभ्यास मंडळ,
डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,
औरंगाबाद.

DR. BABASAHEB AMBEDKAR MARATHWADA UNIVERISTY, AURANGABAD.

Syllabus of
Subject - Marathi

M.A. II Year
Semester – III & IV

At University Department level

(Effective from 2023 – 2024 Year onwards)

विभागप्रमुख
मराठी विभाग,
डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम. ए. मराठी द्वितीय वर्ष

सत्र तिसरे

पायाभूत अभ्यासक्रम

MAR -३०१ वर्णनात्मक भाषाविज्ञान

गाभाभूत अभ्यासक्रम

MAR -३०२ आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१९२० ते १९६०)

वैकल्पिक अभ्यासक्रम

MAR - ३०३

३०३.१ लोकसाहित्य

किंवा

३०३.२ तौलनिक साहित्य सिद्धांत

किंवा

३०३.३ मध्ययुगीन वाङ्मयीन कालखंडाचा अभ्यास (१२५० ते १६८०)

किंवा

३०३.४ आधुनिक वाङ्मयीन कालखंडाचा अभ्यास (१८५० ते १९४५)

MAR - ३०४

३०४.१ मराठवाड्यातील आधुनिक साहित्य

किंवा

३०४.२ अनुवाद विचार : सैद्धांतिक व उपयोजित

किंवा

३०४.३ मराठी व्याकरण विचार

किंवा

३०४.४ वैचारिक साहित्य

सत्र चौथे

पायाभूत अभ्यासक्रम

MAR -४०१ मराठी भाषेचा इतिहास व समाज भाषा विज्ञान

गाभाभूत अभ्यासक्रम

MAR -४०२ आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१९६१ ते २०००)

वैकल्पिक अभ्यासक्रम

MAR - ४०३

४०३.१ लोकवाङ्मय प्रकार व स्वरूप विशेष

किंवा

४०३.२ तौलनिक साहित्य : तत्त्व कलाकृती व उपयोजन

किंवा

४०३.३ मध्ययुगीन वाङ्मयीन कालखंडाचा अभ्यास (१२५० ते १६८०)

किंवा

४०३.४ आधुनिक वाङ्मयीन कालखंडाचा अभ्यास(१८५० ते १९४५)

MAR - ४०४

४०४.१ मराठवाड्यातील आधुनिक साहित्य (कलाकृतीचे अध्ययन)

किंवा

४०४.२ अनुवाद : उपयोजन विचार

किंवा

४०४.३ मराठी व्याकरण विचार

किंवा

४०४.४ वैचारिक साहित्य

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम. ए. (मराठी) द्वितीय वर्ष

सत्र तिसरे

(जून २०२३ पासून नवीन अभ्यासक्रम)

पायाभूत अभ्यासक्रम

अभ्यासक्रमपत्रिका - १ ली MAR- ३०१ वर्णनात्मक भाषाविज्ञान

उद्दिष्टे :

१) भाषेच्या अभ्यासाच्या आधुनिक व शास्त्रीय पद्धतींचा परिचय करून घेणे. तसेच पारंपरिक, ऐतिहासिक अभ्यासपद्धतीपेक्षा तिचे वेगळेपण समजून घेणे.

२) वर्णनात्मक अभ्यासपद्धतीमधील स्वन, स्वनिम, रुप, रुपिम, मानस्वर, खंडित - खंडाधिष्ठित स्वनिम आदी संकल्पनांचे स्वरुप व वैशिष्ट्ये या बाबतचा अभ्यास अभिप्रेत आहे.

३) शब्दरूप आणि त्यांचे अर्थ यातील आंतरसंबंधाचा अभ्यास करणे.

४) पाश्चात्य संरचनावादी भाषा अभ्यासपद्धती व त्यांचे भाषा अभ्यासातील उपयोजन यांचा अभ्यास करणे.

५) भाषा एक संकेतप्रणाली या भूमिकेतून तसेच प्राण्यांच्या व मानवाच्या भाषेचे स्वरूप समजून घेणे. भाषिक संदेशन प्रक्रियेचा अभ्यास करणे व भाषेची लक्षणे समजून घेणे.

घटक :

१) भाषेचे स्वरूप

१.१ भाषा एक संकेत प्रणाली

१.२ प्राण्यांची व माणसाची भाषा

१.३ भाषा उत्पत्तीचे सिद्धांत

१.४ भाषेची लक्षणे

१.५ भाषा व संदेशन

श्रेयांक - १
तासिका - १५

२) स्वनविचार

२.१ स्वनविज्ञानाचे स्वरूप

२.२ स्थान व प्रयत्नांवर आधारित स्वनांचे वर्गीकरण

२.३ स्वन - स्वनिम - स्वनांतर

२.४ मानस्वर

२.५ उच्चार व लेखन यातील अंतर

२.६ खंडात्मक व खंडाधिष्ठित स्वनिम

श्रेयांक - १
तासिका - १५

३) पदविचार / रुपविचार

३.१ पद - पदिम - पदांतर

३.२ शब्द - संज्ञा

३.३ पदिमांचे प्रकार

३.३.१ अर्थावरून

३.३.२ उपयोजनावरून

३.४ वचनदर्शक पदिम

३.५ लिंगदर्शक पदिम

३.६ विभक्तीदर्शक पदिम

३.७ आख्यातदर्शक पदिम

३.८ समास / सामासिक शब्द

४) वाक्यविचार

१.१ प्रथमोपस्थित संघटक
१.२ विश्लेषण पद्धतीचे स्वरूप
१.३ रचनांचे प्रकार
१.४ रचनांचे स्तर
१.५ वाक्यपृथःकरण

श्रेयांक - १
तासिका - १५

५) अर्थविचार

१.१ अर्थाच्या व्याख्या

१.२ अर्थाचे स्वरूप

१.३ अर्थांचे प्रकार

१.४ अर्थ - रूप - संबंध

१.५ अर्थाचे घटक

१.६ अर्थक्षेत्र संकल्पना

६) सरंचनावाद

६.१ अमेरिकन संरचनावाद

६.२ युरोपियन संरचनावाद

श्रेयांक - १
तासिका - १५

संदर्भ ग्रंथ :

१) भाषा आणि भाषाशास्त्र : श्री. न. गजेंद्रगडकर, व्हिनस प्रकाशन, पुणे.

२) ध्वनीविचार : ना. गो. कालेलकर, डेक्कन कॉलेज, पोस्ट ग्रॅज्युएट.टी. इन्स्टिट्युट, पुणे.

३) मराठीचा भाषिक अभ्यास : मु. श्री. कानडे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.

४) भाषाविचार आणि मराठी भाषा : गं. ब. ग्रामोपाध्ये, व्हिनस प्रकाशन, पुणे.

५) यादवकालीन मराठी भाषा : शं. गो. तुळपुळे, व्हिनस प्रकाशन, पुणे.

६) वर्णनात्मक भाषाविज्ञान : स्वरूप आणि पद्धती - कल्याण काळे, अंजली सोमण, गोखले एज्युकेशन सोसायटी, नाशिक.

७) आधुनिक भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा - डॉ.दादा गोरे, गोदा प्रकाशन, औरंगाबाद.

८) व्यावहारिक मराठी - ल. रा.नसिराबादकर, भाषा विकास संशोधन संस्था, कोल्हापूर.

९) वर्णनात्मक भाषाविज्ञान : लीला गोविलकर, आरती प्रकाशन, डोंबिवली.

१०) भाषाविज्ञान परिचय : मालशे, पुंडे, सोमण, संजय प्रकाशन, पुणे.

११) आधुनिक भाषाविज्ञान : सिद्धांत व उपयोजन - मिलिंद मालशे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.

१२) मराठी भाषा : उद्‌गम व विकास : कृ. पां. कुलकर्णी, मॉडर्न बुक डेपो प्रकाशन, पुणे.

१३) भाषा : इतिहास आणि भूगोल, ना. गो. कालेलकर, मुंबई.

१४) मराठी भाषेचा इतिहास : डॉ. गं. ना. जोगळेकर, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.

१५) सामाजिक भाषाविज्ञान : डॉ. प्रभाकर जोशी, चारुता गोखले, निराली प्रकाशन, पुणे.

१६) समाजभाषाविज्ञान : प्रमुख संकल्पना, रमेश वरखेडे, शब्दालय प्रकाशन, संगमनेर.

१७) भाषा आणि संस्कृती : ना. गो. कालेलकर, मौज, मुंबई.

१८) भारतीय भाषांचे लोकसर्वेक्षण : महाराष्ट्र - संपा. अरुण जाखडे मुख्य संपा. गणेश देवी, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम. ए. (मराठी) व्दितीय वर्ष

सत्र तिसरे

(जून २०२३ पासून नवीन अभ्यासक्रम)

गाभाभूत अभ्यासक्रम

अभ्यासक्रमपत्रिका - २ री MAR ३०२ आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास : (१९२० ते १९६०)

उद्दिष्टे :

१. भाषा आणि वाङ्मय क्षेत्रातील विविध साहित्यानिर्मितीचा आढावा घेणे.

२. साहित्याच्या ऐतिहासिक अभ्यासामधून साहित्याच्या परंपरेचा अभ्यास करणे.

३. आधुनिक काळातील बदलत्या जीवनाचा वेध घेणाऱ्या तसेच मानवी मूल्यांची अभिव्यक्ती करणाऱ्या साहित्यिकांचा परिचय करून घेणे.

४. विविध कालखंडातील वाङ्मय निर्मिती करणाऱ्या विविध वाङ्मयीन चळवळीचे स्वरूप समजून घेणे.

५. विविध विचारधारांच्या वाङ्मयाची ओळख करुन घेऊन त्या विचारधारांना समजून घेण्याचा प्रयत्न करणे.

घटक :

- **आधुनिक मराठी वाङ्मयाची पार्श्वभूमी**

(सामाजिक, आर्थिक, राजकीय, धार्मिक, सांस्कृतिक, व वाङ्मयीन स्थित्यंतरे ठळक घडामोडी व घटना)

१) आधुनिक मराठी कविता व निबंध वाङ्मय

१.१ भा. रा. तांबे व त्यांचा संप्रदाय यांचे योगदान

१.२ रविकिरण मंडळाचे काव्यातील कर्तृत्व

१.३ १९३५ ते १९६० या काळातील प्रमुख कवींचे योगदान

१.४ विडंबनात्मक कविता

१.५ कवयित्रींची काव्यनिर्मिती

१.६ नवकविता : स्वरूपविशेष व नवकवींचे योगदान

१.७ निबंध व लघुनिबंध : संकल्पना, स्वरूप - विशेष व वाङ्मयीन कार्य

श्रेयांक - १
तासिका - १५

आधुनिक मराठी कथा वाङ्मय

२.१ यशवंत - किर्लोस्कर कालखंडातील मराठी कथा व कथाकार आणि त्यांचे वाङ्मयीन कार्य

२.२ प्रादेशिक व विनोदी कथा स्वरुप

२.३ प्रमुख स्त्री कथाकारांचे योगदान

२.४ सत्यकथा - अभिरुची कालखंडातील मराठी कथेची वाटचाल

२.५ नवकथा : स्वरुप - विशेष व मर्यादा आणि नवकथाकारांचे योगदान

श्रेयांक - १
तासिका - १५

२) आधुनिक मराठी कादंबरी वाङ्मय

३.१ १९२० ते १९४५ या काळातील मराठी कादंबरीचा विकास व प्रमुख कादंबरीकारांचे वाङ्मयीन कार्य

३.२ स्वातंत्र्योत्तर मराठी कादंबरीचा विकास व प्रमुख मराठी कादंबरीकारांचे वाङ्मयीन योगदान

३.३ स्त्रियांचे कादंबरी वाङ्मयातील कर्तृत्व

३.४ १९२० ते १९६० या कालखंडातील ऐतिहासिक, पौराणिक, राजकीय व चरित्रात्मक कादंबरीचा आढावा.

३.५ प्रादेशिक कादंबरीची वाटचाल.

श्रेयांक - १
तासिका - १५

३) आधुनिक मराठी नाटयवाङ्मय आणि आत्मचरित्र व चरित्र

४.१ १९२० ते १९६० मधील प्रमुख मराठी नाटककारांचे योगदान

४.२ नाटयमन्वंतराची कामगिरी

४.३ चरित्र - आत्मचरित्र वाङ्मयाचे स्वरुप - विशेष आणि वाटचाल व प्रमुख आत्मचरित्र व चरित्र लेखकांचा परिचय

४.४ चरित्र व आत्मचरित्र तुलना

श्रेयांक - १
तासिका - १५

स्वयंअध्ययन :

१) वाङ्मयीन नियतकालिके : स्वरुप व योगदान

२) साहित्य समीक्षा इतिहास व प्रमुख समीक्षकांचे कार्य

संदर्भ ग्रंथ :

१) प्रदक्षिणा - खंड - १ व खंड - २, रा. श्री. जोग व अन्य, कॉन्टनेन्टल प्रकशन, पुणे.

२) मराठी लेखिका चिंता आणि चिंतन - भालचंद्र फडके, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.

३) मराठी ग्रामीण कवितेचा इतिहास - कैलास सार्वेकर, मेहता पब्लिकेसिंग हाऊस, पुणे.

४) मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - खंड सहा भाग - १ व २, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे.

५) मराठी नाटक - नाटककार : काळ आणि कर्तृत्व - वि. भा. देशपांडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.

६) ग्रामीण कथा : वास्तवता आणि रंजकता - रमेश जाधव, गोरवाणी प्रकाशन, औरंगाबाद.

७) मराठी कथा : उद्गम आणि विकास - इंदुमती शेवडे, सोमय्या पब्लिकेशन, मुंबई.

८) अर्वाचीन मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी - डॉ. सदा कऱ्हाडे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.

९) राजकीय चळवळ आणि मराठी नाट्यसृष्टी - ना. कृ. शनवारे, पॉप्युलर प्रकाशन, पुणे.

१०) आधुनिक मराठी कविता -भं.श्री. पंडित, सुविचार प्रकाशन मंडळ, नागपूर.

११) मराठी कविता : स्वरुप आणि विवेचन - निशिकांत ठकार, स्वाध्याय प्रकाशन.

१२) कादंबरी आणि मराठी कादंबरी - उषा हस्तक, साहित्यसेवा प्रकाशन, पुणे.

१३) मराठी प्रादेशिक कादंबरी - डॉ. भास्कर शेळके, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर.

१४) स्वातंत्र्योत्तर मराठी कविता - वसंत पाटणकर, साहित्य अकादमी, दिल्ली.

१५) आधुनिक मराठी कविता : एक दृष्टिक्षेप - नागनाथ कोतापल्ले, प्रतिभास प्रकाशन, परभणी.

१६) मराठी वाङ्मयाचा अभिनव इतिहास - संपादक गं. ना. जोगळेकर, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.

१७) टीका स्वयंवर - डॉ. भालचंद नेमाडे, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद.

१८) वाङ्मयेतिहास संकल्पना - संपादक द. दि. पुंडे, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.

१९) मराठी नाटक आणि रंगभूमी : पहिले शतक - वि. भा. देशपांडे, व्हिनस प्रकाशन, पुणे.

२०) मराठी रंगभूमी : उगम आणि विकास - मा. कृ. शिंदे, विवेक प्रकाशन, पुणे.

२१) मराठी रंगभूमीचा उषः काल - कानड मु.श्री., व्हिनस प्रकाशन, पुणे.

२२) मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी - गो. म. कुलकर्णी, मेहता पब्लिकेशन, पुणे.

२३) आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (भाग पहिला व दुसरा) - अ. ना. देशपांडे, व्हिनस प्रकाशन, पुणे.

२४) मराठी साहित्य आणि सामाजिक संदर्भ - रा. ग. जाधव, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.

२५) मराठी कादंबरीचे पहिले शतक - कुसुमावती देशपांडे, मुंबई मराठी साहित्य संघ.

२६) मराठी कादंबरीची समाजशास्त्रीय समीक्षा - रवींद्र ठाकूर, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.

२७) मराठी वृत्तपत्रांचा इतिहास - वा.के. लेले, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.

२८) धार आणि काठ - नरहर कुरुंदकर, देशमुख ॲन्ड कंपनी, पुणे.

२९) मराठी कादंबरीचा इतिहास - चंद्रकांत बांदिवडेकर, मेहता प्रकाशन, पुणे.

३०) मराठी निबंध : उद्‌गम आणि विकास - गिरीश मोरे, स्वरुप प्रकाशन, औरंगाबाद.

३१) गेल्या अर्धशतकातील मराठी कादंबरी - विलास खोले, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई.

३२) आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - डॉ. भारत हंडीबाग, एज्युकेशन पब्लिशर्स, औरंगाबाद.

३३) ललित सुवर्ण महोत्सवी वर्ष - विशेषांक (२०१३) प्रकाशक - अशोक कोठावळे, मुंबई

३४) समग्र मराठी वाङ्मयाचा संक्षिप्त इतिहास - डॉ.प्रशांत चौधरी, विद्या बुक्स, औरंगाबाद.

३५) वाङ्मयीन प्रवृत्ती तत्त्वशोध - संपा.डॉ.ऋषीकेश कांबळे, डॉ. पी. विठ्ठल, डॉ.कैलास अंभुरे, कैलास पब्लिकेशन्स, औरंगाबाद.

३६) एकविसाव्या शतकातील मराठी कादंबरी - संपा.डॉ.दादा गोरे, अक्षर वाङ्मय प्रकाशन, पुणे.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम. ए. (मराठी) व्दितीय वर्ष

सत्र तिसरे

(जून २०२३ पासून नवीन अभ्यासक्रम)

वैकल्पिक अभ्यासक्रम

अभ्यासक्रमपत्रिका - ३ री MAR ३०३.१ लोकसाहित्य

उद्दिष्टे :

१) लोकसाहित्य परंपरेचा व संप्रदायांचा अभ्यास करणे.

२) लोकसाहित्याची उत्पत्ती, प्रयोजन, स्वरूप व व्याप्तीचे अध्ययन करणे.

३) लोकसाहित्यातील लोकजीवन दर्शनाचा परामर्श घेणे.

४) लोककथा व लोकगीते यांचा स्वरूपविशेषात्मक अभ्यास करणे.

५) लोकवाङ्मयातून प्रकटणाऱ्या भाषिक विशेषांचे अध्ययन करणे.

६) लोकरंगभूमीची संकल्पना, पंरपरा व स्वरुप विशेष समजून घेणे.

घटक :

१. लोकसाहित्याची रुपरेषा

१.१ लोकसाहित्य : परंपरा आणि पार्श्वभूमी

१.२ लोकसाहित्याची संकल्पना

१.३ लोकसाहित्याच्या विविध व्याख्या

१.४ लोकसाहित्यातील 'लोक' विचार

१.५ लोकसाहित्यातील 'साहित्य' विचार

१.६ लोकसाहित्याचे स्वरूप

१.७ लोकसाहित्याची व्याप्ती

१.८ लोकसाहित्य अभ्याराचे विविध रांप्रदाय

श्रेयांक - १
तासिका - १५

१. लोकसाहित्याच्या अभ्यासाची विविध अंगे

१.१ लोकसाहित्याची उत्पत्ती

१.२ लोकसाहित्याचे प्रयोजन

१.३ लोकसाहित्याच्या अभ्यासाचे महत्त्व व आवश्यकता

१.४ लोकसाहित्याचे संकलन आणि संशोधन

१.५ लोकसाहित्य अभ्यासकांचा परिचय

श्रेयांक - १
तासिका - १५

२. लोकसाहित्याचा तुलनात्मक अभ्यास

२.१ लोकसाहित्यातील 'लोकवाङ्मय '

२.२ 'लोकवाङ्मय ' आणि 'ललित वाङ्मय'

२.३ लोकसाहित्य आणि 'लोक वाङ्मय'

२.४ लोकसाहित्य आणि ललित वाङ्मयातील शब्दकळा

२.५ लोकसाहित्य आणि ललित वाङ्मयातील कल्पनाविलास

२.६ लोकसाहित्य व ललित वाङ्मयातील विनोद

२.७ लोकसाहित्य व ललित वाङ्मयातील वास्तवता

श्रेयांक - १
तासिका - १५

३. लोकसाहित्यातील लोकजीवन दर्शन

३.१ लोकसमजुती

३.२ लोकसंकते

३.३ लोकप्रथा

३.४ लोकरुढी

३.५ लोकविधी

३.६ लोकवहिवाटी

श्रेयांक - १
तासिका १५

संदर्भ ग्रंथ -

१. भागवत दुर्गाबाई - लोकसाहित्याची रुपरेखा, वरदा प्रकाशन, पुणे

२. मांडे प्रभाकर - लोकसाहित्याचे स्वरुप, गोदावरी प्रकाशन, अहमदनगर

३. मांडे प्रभाकर - लोकासाहित्याचे अंतः प्रवाह, गोदावरी प्रकाशन, अहमदनगर

४. ढेरे रा. चिं. - मराठी संस्कृतीचे उपासक, पद्‌मगंधा प्रकाशन, पुणे

५. ढेरे रा. चिं. - लोकसाहित्य : शोध आणि समीक्षा, पद्‌मगंधा प्रकाशन, पुणे

६. व्यवहारे शरद - लोकसाहित्य : उद्‌गम आणि विकास

७. व्यवहारे शरद - लोकसाहित्य : रंग आणि रेखा, कीर्ती प्रकाशन, औरंगाबाद

८. मोरजे गंगाधर - लोकरहाटीच्या वाटे, पद्‌मगंधा प्रकाशन, पुणे

९. व्यवहारे शरद - मराठी स्त्री गीते, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे

१०. मांडे प्रभाकर - लोकरंगभूमी, मधुराज प्रकाशन, पुणे

११. दांडेकर मातलीबाई - लोककथा, कल्पलता, वरदा प्रकाशन, औरंगाबाद

१२. डॉ. हंडीबाग भारत- मराठी लोकगीतातील समाजदर्शन, चिन्मय प्रकाशन, औरंगाबाद

१३. गिमेकर परशुराम - मराठवाड्यातील दलितांचे लोकसाहित्य

१४. डॉ. सार्वेकर कैलास - बोली :समाज, साहित्य आणि संस्कृती, प्रतिभास प्रकाशन, परभणी

१५. महाजन कविता - वारली लोकगीते, साहित्य अकादमी प्रकाशन, दिल्ली.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम. ए. (मराठी) द्वितीय वर्ष

सत्र तिसरे

(जून २०२३ पासून नवीन अभ्यासक्रम)

वैकल्पिक अभ्यासक्रम

अभ्यासक्रमपत्रिका - ३ री MAR ३०३.२ तौलनिक साहित्य सिध्दांत

उद्दिष्टे :

१. साहित्याच्या तौलनिक अभ्यासपद्धतींचा परिचय करुन घेणे.

२. जागतिक पातळीवर तुलनात्मक अभ्यासाच्या परंपरेचा आढावा घेऊन तुलनात्मक अभ्यासपद्धतीमध्ये ज्या घटकांच्या आधारे अभ्यास करावयाचा त्या घटकांचे स्वरुप समजून घेणे.

३. जगभरातील प्रमुख तुलनात्मक अभ्यासपद्धतींचा अवलंब करणाऱ्या वाङ्मय तज्ज्ञांच्या अभ्यासकार्याबाबत माहिती घेणे.

४. तौलनिक साहित्याभ्यासाचा भारतीय व्यूह, पाश्चात्य पद्धती यांचा परामर्श घेणे.

५. एक व अनेक साहित्याधिष्ठीत तुलनापद्धती, साम्य- भेद-प्रभाव-प्रभव या घटकांच्या आधारे केल्या जाणाऱ्या तुलनेचा अभ्यास करणे.

६. तुलनात्मक अभ्यासासाठी नेमलेल्या ग्रंथांचे तुलनात्मक अभ्यासपद्धतींचा वापर करुन मूल्यमापन करणे.

घटक :

१) तौलनिक साहित्याभ्यास - संकल्पना व स्वरुप

१.१ तौलनिक साहित्याभ्यास उदय व विकास - युरोपीयन पार्श्वभूमी

१.२ तौलनिक साहित्याभ्यास उदय व विकास - भारतीय पार्श्वभूमी

१.३ तुलना : संकल्पना

१.४ मित्शेलचे तुलनेविषयाचे तीन सिद्धान्त

१.५ तुलना आणि साहित्य व्यवहार

१.६ तौलनिक साहित्याभ्यास : संकल्पना

१.७ तौलनिक साहित्याभ्यासाचे स्वरूप

श्रेयांक - १
तासिका १५

२) तौलनिक साहित्याभ्यासाचे मूलभूत आधार

२.१ राष्ट्रीय साहित्य

२.२ विश्वसाहित्य

२.३ भारतीय साहित्य

श्रेयांक - १
तासिका १५

३) तौलनिक साहित्याभ्यासाची वैशिष्ट्ये

३.१ तौलनिक साहित्याभ्यासाची उद्दिष्टे

३.२ तौलनिक साहित्याभ्यासाचे महत्त्व

३.३ तौलनिक साहित्याभ्यासाची तत्त्वे

साधर्म्य - वैधर्म्य

प्रभव (उद्‌गम) - प्रभाव

आदान - प्रदान

श्रेयांक - १
तासिका -१५

४) तौलनिक साहित्याभ्यासाच्या दिशा

४.१ व्दैभाषिक साहित्यकृतींचा अभ्यास

४.२ आशयसूत्रांचा अभ्यास

४.३ वाङ्मयप्रकारांचा अभ्यास

४.४ वाङ्मयीन कालखंडाचा अभ्यास

४.५ वाङ्मयप्रवाह व चळवळींचा अभ्यास

श्रेयांक - १
तासिका - १५

संदर्भग्रंथ :

१) तौलनिक साहित्याभ्यास मूलतत्वे आणि दिशा - वसंत बापट, मौज प्रकाशन, मुंबई.

२) तौलनिक साहित्याभ्यास -चंद्रशेखर जहागीरदार कॉंटिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.

३) तौलनिक साहित्य : नवे सिद्धांत आणि उपयोजन - डॉ. आनंद पाटील, साकेत प्रकाशन औरंगाबाद.

४) भाषांतर मीमांसा- कल्याण काळे, अंजली सोमण, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.

५) तौलनिक साहित्य आणि मध्ययुगीन मराठी - डॉ. र. बा. मंचरकर, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.

६) भारतीय साहित्याची संकल्पना - डॉ. द. दि. पुंडे व पद्मजा घोरपडे

७) तौलनिक साहित्याभ्यास : संकल्पना व स्वरुप-डॉ. निशिगंधा व्यवहारे , ऊरुवेला, प्रकाशन, हिंगोली.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम. ए. (मराठी) व्दितीय वर्ष

सत्र तिसरे

(जून २०२३ पासून नवीन अभ्यासक्रम)

वैकल्पिक अभ्यासक्रम

अभ्यासक्रमपत्रिका - ३री MAR ३०३.३ मध्ययुगीन वाङ्मयीन कालखंडाचा अभ्यास

इ.स. १२५० ते १६८०

उद्दिष्टे :

१. वाङ्मयीन कालखंडाचा विशेष अभ्यास या अभ्यासपत्रिकेत इ.स. १२०० ते १६८० पर्यंतच्या वाङ्मयीन कालखंडातील प्रमुख ग्रंथाच्या आधारे अध्ययन करणे अपेक्षित आहे.

२. वरील निदेर्शित कालखंडातील वाङ्मयीन प्रेरणा - प्रवृत्ती व रचना विशेष यांचा प्रतिनिधिक ग्रंथाधारे अभ्यास अभिप्रेत असून हे कालखंड चक्राकार पद्धतीने अभ्यासले जातील.

३. जून २०२३ पासून इ. स. १२०० ते १६८० या कालखंडाचे अध्ययन अपेक्षित आहे.

४. या अभ्यासपत्रिकेत महत्त्वाच्या वाङ्मयीन प्रवृत्ती, प्रवाह व त्यांच्या प्रेरणा यांचा अभ्यास तसेच प्रातिनिधिक स्वरुपाच्या वाङ्मयकृती त्यांच्या रचना वैशिष्ट्यासह त्याचे रचना वैविध्य, अपेक्षित आहे.

वरील कालखंडात प्रामुख्याने आठ वाङ्मय प्रवृत्ती आढळतात.

१) स्वतंत्र रचना २) भाष्य ग्रंथ ३) सत्यकथन (चरित्र गद्य)

४) महाकाव्य ५) भाव काव्य ६) अनुवाद - भाषांतर

७) रुपक रचना ८) गेय रागदारीवर आधारित रचना

या दृष्टीने या अभ्यासपत्रिकेचे दोन सत्रात विभाजन करुन पुढील प्रमाणे अभ्यासक्रम नेमण्यात आला आहे.

या सत्रात खालील तात्विक चर्चा अभिप्रेत आहे.

घटक :

१. वाङ्मयीन कालखंडाची संकल्पना स्पष्ट करणे.

२. विशिष्ट निर्धारित केलेल्या कालखंडाच्या वाङ्मयीन प्रवृत्ती व प्रेरणा यांची सादोहरण चर्चा करणे. (कथात्म, नाटयात्म, गीतात्म, भाषात्म, प्रबंधकाव्याची चर्चा)

श्रेयांक - १
तासिका -१५

३. अभ्यासास नेमलेल्या कालखंडातील सामाजिक , सांस्कृतिक, भाषिक, वैचारिक, पंथ संप्रदायाच्या तत्त्वज्ञानाची प्रमुख ग्रंथाधारे चर्चा करणे.

४. काळ आणि वाङ्मय निर्मिती यांचा परस्पर संबंध सांगणे तसेच कालसापेक्ष वाङ्मय निर्मिती (हिप्पोलीन तेनची भूमिका) व कालनिरपेक्ष वाङ्मय यातील भेद समजावून देणे.

श्रेयांक - १
तासिका -१५

५. कालनिष्ठ वाङ्मय, कालनिष्ठ मूल्ये, अक्षर वाङमयकृती व अक्षर मूल्ये यांची चर्चा करणे.

६. तत्काल संबंध संवाद माध्यमे (प्रवचन, कीर्तन, पुराण, भजन, इत्यादी) व संवाद साधन यांचा परिचय करुन श्रवण मूल्याचे पोषण कसे झाले, वक्ता श्रोता अनुबंध यावर चर्चा अपेक्षित.

श्रेयांक - १
तासिका - १५

७. ओवीपासून ते गेय पदरचनाबंधापर्यतच्या विविध रचनांचा शैली अभिव्यक्ती व रुपबंधाच्या दृष्टीने विचार, मंदिर हे रंगपीठ म्हणून कसे वापरले गेले ? त्यातील समाजभिमुखता सांगणे.

८. स्वतंत्र रचना, भाष्यग्रंथ, सत्यकथन (चरित्र गद्य), महाकाव्य, भावकाव्य, अनुवाद, रुपक रचना विशेषांची चर्चा संपर्क भाषा म्हणून हिंदीचा वापर (ब्रज, खडी) यांची स्थूल चर्चा.

श्रेयांक - १
तासिका - १५

संदर्भ ग्रंथ :

१. महाराष्ट्र सारस्वत - वि. ल. भावे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
२. प्राचीन मराठी संत कवयित्रींचे वाङ्मयीन कार्य - डॉ. सुहासिनी इर्लेकर, परिमल प्रकाशन, औरंगाबाद.
३. महाकाव्य : स्वरुप आणि समीक्षा - डॉ. द. भि. कुलकर्णी, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
४. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (खंड १ ते ५) - डॉ. अ. ना. देशपांडे, व्हीनस प्रकाशन, पुणे
५. संतसाहित्य : आकलन आणि अध्यापन - संपा. डॉ. वसंत आबाजी डहाके, महा.राज्य माध्य - उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे २०१२
६. श्री. संत चोखामेळा समग्र अभंगगाथा व चरित्र - प्राचार्य ए. जी. पुजारी, तेजस प्रकाशन, कोल्हापूर
७. संत एकनाथ स्फुटरचना - डॉ. कुमुद गोसावी, परिमल प्रकाशन, औरंगाबाद
८. मराठी साहित्याचे आदिबंध - डॉ. उषा मा. देशमुख, ज्ञानेश प्रकाशन
९. मराठी आख्यान काव्य - डॉ. ग. बा. ग्रामोपाध्ये
१०. ओवी ते लावणी - डॉ. श्री. रं. कुलकर्णी, का.स. वाणी प्रगत अध्ययन संस्था, धुळे
११. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - डॉ. नरेंद्र मारवाडे, डॉ. सदाशिव सरकटे, एज्युकेशनल बुक पब्लिशर्स, औरंगाबाद.
१२. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - डॉ. विद्यासागर पाटंगणकर

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम. ए. (मराठी) व्दितीय वर्ष

सत्र तिसरे

(जून २०२३ पासून नवीन अभ्यासक्रम)

वैकल्पिक अभ्यासक्रम

अभ्यासक्रमपत्रिका - ३री MAR ३०३.४ आधुनिक वाङ्मयीन कालखंडाचा अभ्यास (१८५० - १९४५)

उद्दिष्टे :

१. वाङ्मयीन कालखंडाच्या विशेष अभ्यासात वाङ्मयकृतींच्या निमित्ताने वाङ्मयाच्या प्रेरणा, प्रवृत्ती, प्रवाह आणि त्याचे वाङ्मयीन विशेष लक्षात घ्यावे लागतात.

२. विशिष्ट कालखंडातील वाङ्मय निर्मिती ही जशी कालसापेक्ष असते म्हणजे त्या कालखंडाचा वाङ्मय निर्मितीवर परिणाम होत असतो. त्यातून वाङ्मय निर्मिती विशिष्ट प्रकारचे रुप धारण करते, त्याच बरोबर विशिष्ट कलाकृती एकूणच तत्कालीन व पुढील वाङ्मय निर्मितीला प्रेरक व कारक ठरत असतात. वाङ्मयाला केंद्रवर्ती स्थान प्राप्त होत असते. अर्थात कधी काळ हा वाङ्मय निर्मितीला तर कधी वाङ्मय कालप्रवृत्तीला प्रेरक ठरत असते.

३. त्यादृष्टीने आधुनिक कालखंडाचे कालदृष्ट्या व वाङ्मय दृष्ट्या खालीलप्रमाणे विभाग करण्यात आलेल असून ते कालखंड चक्राकार पद्धतीने अभ्यासण्यात यावेत.

४. १८५० ते १९२० व १९२१ ते १९४५ (तृतीय व चतुर्थ सत्र) जून २०२३ पासून पुढील पाच वर्ष तृतीय सत्रात वाङ्मयीन कालखंडाच्या संबंधी तात्त्विक चर्चा अपेक्षित आहे. चतुर्थ सत्रात वरील कालखंडातील प्रातिनिधिक पुस्तके अभ्यासक्रमात अपेक्षित आहेत.

५. या अभ्यास पत्रिकेत तृतीय सत्रासाठी कालखंडाच्या अध्ययनाची तात्त्विक मीमांसा अभिप्रेत आहे.

त्यादृष्टीने खालील पध्दतीने चर्चा व्हावी.

घटक :

१. वाङ्मयीन कालखंडाची संकल्पना विशद करणे.

२. वाङ्मयीन निर्मितीवर प्रभाव पडणाऱ्या प्रमुख सामाजिक, सांस्कृतिक, भाषिक, राजकीय वैचारिकतेचा व चळवळींचा परामर्श घेणे.

श्रेयांक - १
तासिका - १५

३. वाङ्मयीन निर्मितीचा तत्कालीन जाणिवांशी असलेला अनुबंध स्पष्ट करणे (विशिष्ट कालखंड आणि वाङ्मय परस्परसंबध)

४. विशिष्ट कालखंडातील प्रमुख वाङ्मय निर्मितीला कारक आणि प्रेरक ठरणाऱ्या प्रेरणा - प्रवृत्तीचा शोध घेऊन त्याचा अन्वय लावणे.

श्रेयांक - १
तासिका - १५

५. विविध वाङ्मयीन प्रवाहांचा विचार करुन वाङ्मय प्रकारांची निर्मिती व त्याच्या स्वरुपाचा ढोबळ विचार

६. विविध पाश्चात्य विचार प्रवाहांचा, वाङ्मयीन प्रवृत्तींचा परिचय (सौंदर्यवाद, वास्तवाद, जीवनवाद, कलावाद इ. वाङ्मय कृतीच्या संदर्भात)

श्रेयांक - १
तासिका - १५

७. वाङ्मय निर्मितीचा काळावर प्रभाव - परिणाम समाजभिमुखता - अभिरुची - वाचक - लेखक - संबंध

८. वाङ्मय निर्मितीतील परंपरा आणि नवता व प्रयोगशीलता, चळवळी आणि वाङ्मय निर्मिती वाङ्मय कालखंडाची पूर्वोत्तर सीमा साधार स्पष्ट करणे.

श्रेयांक - १
तासिका - १५

संदर्भग्रंथ -

१. आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास (१८७५ ते १९२०) - प्रा. रा. श्री. जोग

२. मराठी वाङ्मयाचा अभिनव इतिहास (१९२० ते १९६०) - संपादक : डॉ. गं. ना. जोगळेकर

३. प्रदक्षिणा (खंड १ व २) - संपा.रा. श्री. जोग कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.

४. आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (भाग -१ : १८७४ ते १९२०) - अ. ना. देशपांडे व्हीनस प्रकाशन, पुणे.

५. मराठी कांदबरीचे १ ले शतक - कुसुमावती देशपांडे, विद्याप्रसारक मंडळ, ठाणे.

६. धार आणि काठ - नरहर कुरुंदकर, देशमुख आणि कंपनी, औरंगाबाद.

७. टीकास्वंयवर - भालचंद्र नेमाडे, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद.

८. खडक आणि पाणी - गंगाधर गाडगीळ, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.

९. मराठी रंगभूमी - वि. भा. देशपांडे

१०. चरित्र आणि आत्मचरित्र - अ. म. कुलकर्णी

११. मराठी कथा : उद्‌गम आणि विकास - इंदुमती शेवडे, सोमैय्या, पब्लिकेशन

१२. रसास्वाद - माधव आचवल, मौज प्रकाशन, पुणे.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम. ए. (मराठी) द्वितीय वर्ष

सत्र तिसरे

(जून २०२३ पासून नवीन अभ्यासक्रम)

वैकल्पिक अभ्यासक्रम

अभ्यासक्रमपत्रिका - ४ थी MAR ३०४.१ मराठवाड्यातील आधुनिक साहित्य

उद्दिष्टे :

१. मराठवाडा प्रदेशाच्या स्वातंत्र्य चळवळीचा, हैदराबाद मुक्ती संग्राम संस्कृतीचा व परिवर्तनाच्या विविध चळवळींचा अभ्यास करणे.
२. मराठवाड्यातील साहित्याचे स्वरुप, प्रेरणा, विशेष व प्रादेशिक वेगळेपणाचे अध्ययन करणे.
३. मराठवाड्यातील विविध वाङ्मयीन चळवळींचा परामर्श घेणे.
४. प्रस्तुत साहित्य चळवळींचा मराठवाड्यातील साहित्यनिर्मितीवर झालेला परिणाम अभ्यासणे.
५. अभ्यासपत्रिकेसाठी नेमलेल्या कलाकृतींचा अभ्यास करणे.

घटक :

१. मराठवाड्यातील आधुनिक साहित्य

१.१ महाराष्ट्र आणि संतभूमी मराठवाड्याची
१.२ मराठवाडा : मराठी भाषा संस्कृतींच्या अनुषंगाने
१.३ हैद्राबाद मुक्तिसंग्राम आणि मराठवाडा : मराठी भाषा - साहित्य आणि संस्कृतीच्या संदर्भात.

श्रेयांक - १
तासिका - १५

१.४ मराठवाड्यातील आंदोलने व चळवळी

१.४.१ कृषी विद्यापीठ चळवळ
१.४.२ मराठवाडा विकास आंदोलन
१.४.३ विद्यापीठ नामांतर चळवळ
१.४.४ परिवर्तनाच्या चळवळी (भटक्या, मागास, शेतकरी, आदींच्या चळवळी)
१.४.५ या चळवळींचा साहित्य निर्मितीवर परिणाम

श्रेयांक - १
तासिका - १५

२. मराठवाड्यातील साहित्यनिर्मिती

२.१ मराठवाड्यातील कथा कादंबरी
२.२ मराठवाड्यातील कविता
२.३ मराठवाड्यातील नाटक आणि रंगभूमी

२.४ मराठवाड्यातील चरित्र - आत्मचरित्र - आत्मकथन
२.५ मराठवाड्यातील मध्ययुगीन साहित्य - समीक्षा
२.६ मराठवाड्यातील आधुनिक साहित्य समीक्षा
२.७ मराठवाड्यातील लोकसहित्य अभ्यास
२.८ मराठवाड्यातील साहित्याचे स्वरुप, प्रेरणा, विशेष प्रादेशिक वेगळेपण

श्रेयांक - १
तासिका - १५

३. मराठवाड्यातील साहित्य चळवळी

३.१ दलित साहित्य चळवळ
३.२ ग्रामीण साहित्य चळवळ
३.३ विविध साहित्य संमेलने, साहित्य चळवळी
३.४ साहित्य संशोधन
३.५ नियतकालिके, प्रकाशन संस्था

श्रेयांक - १
तासिका - १५

स्वयंअध्ययनासाठी

१) दशक्रिया - बाबा भांड, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद.
२) फिन्द्री - सुनीता बोर्डे, मनोविकास प्रकाशन, पुणे.
३) भोगवटा - सुदाम मगर, कैलाश पब्लिकेशन्स, औरंगाबाद.

संदर्भ ग्रंथ :

१) हैद्राबाद : विमोचन आणि विसर्जन - नरहर कुरुंदकर, रजत प्रकाशन, औरंगाबाद
२) मराठवाड्याचा इतिहास १९६० पर्यंत - डॉ. सोमनाथ रोडे, विद्या बुक्स, औरंगाबाद
३) हैद्राबाद स्वातंत्र्य संग्रामाच्या आठवणी - स्वामी रामनंद तीर्थ
४) कर्मयोगी संन्याशी - नरेंद्र चपळगावकर, मौज प्रकाशन गृह, पुणे
५) हैद्राबादचा स्वातंत्र्यसंग्राम आणि मराठवाडा - अनंत भालेराव, स्वामी रामतीर्थ संशोधन संस्था, औरंगाबाद
६) मराठवाड्याचा विकास अभ्यास व चिंतन - भुजंगराव कुलकर्णी
७) पंचधारांचा प्रदेश - डॉ. प्रल्हाद जी. लुलेकर, चिन्मयय प्रकाशन, औरंगाबाद
८) नाट्यधर्मी मराठवाडा - त्र्यंबक महाजन, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
९) गराठवाड्यातील साहित्य - संपा. डॉ. प्रल्हाद जी. लुलेकर, डॉ. सतीश बडवे, कैलाश पब्लिकेशन, औरंगाबाद
१०) हैदराबाद स्वातंत्र्य संग्राम - वसंत पोतदार, विद्याभारती प्रकाशन, लातूर.
११) मराठवाड्यातील मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - डॉ. प्रल्हाद लुलेकर, कैलाश पब्लिकेशन्स, औरंगाबाद.
१२) गराठवाडा : सृजन आणि साहित्य - संपा.गिलिंद कांबळे, इसाप प्रकाशन, नांदेड.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम. ए. (मराठी) व्दितीय वर्ष

सत्र तिसरे

(जून २०२३ पासून नवीन अभ्यासक्रम)

वैकल्पिक अभ्यासक्रम

अभ्यासक्रमपत्रिका - ४ थी MAR ३०४.२ अनुवादविचार : सैद्धांतिक

उद्दिष्टे :

१. अनुवादाची ऐतिहासिक परंपरा व अनुवाद विषयक विविध पाश्चात्य व भारतीय भूमिकांचा अभ्यास करणे.

२. मराठीतील अनुवादित साहित्याचे स्वरुप - विशेष समजून घेणे.

३. अनुवाद प्रक्रियेतील विविध प्रारुपांचा परिचय करुन घेणे.

४. वाङ्मयप्रकारनिहाय अनुवादाचे स्वरुप, त्यातील समस्या व अननुवाद्यतेचे अध्ययन करणे.

५. अनुवादासंदर्भात कार्य करणाऱ्या संस्था व नियतकालिकांचा परिचय करुन घेणे.

घटक :

- **अनुवाद : सैद्धांतिक विचार**

१. अनुवादाचे स्वरुप, सिध्दांत आणि व्याख्या

अनुवादाची ऐतिहासिक परंपरा, मराठीतील अनुवादित साहित्याचे स्वरुप, अनुवाद व भाषांतर, अनुवादासंदर्भातील विविध पाश्चात्य तसेच भारतीय अभ्यासकांच्या व्याख्या, अनुवाद हे शास्त्र, कला की कौशल्य या संदर्भात विचार.

श्रेयांक - १
तासिका - १५

२. अनुवादाचे प्रकार

ड्रायडनने सांगितलेले अनुवादाचे प्रकार, तसेच माध्यमनिहाय, विषयनिहाय, वाङ्मयप्रकारनिहाय अनुवाद प्रकार, शब्दानुवाद, भावानुवाद, छायानुवाद, अर्थानुवाद, रुपांतर, यांत्रिकी अनुवाद इ.

३. अनुवाद प्रक्रिया

अनुवाद प्रक्रियेतील विविध प्रारुपांचा परिचय - विशेषतः याकोबसन, युजिन नायडा, न्युमार्क, बाथगेट यांची प्रारुपे, अनुवाद प्रक्रियेतील शब्दकळा, वाक्य, लिंग - पुरुष यांचा परिचय.

श्रेयांक - १
तासिका - १५

४. वाङ्मयप्रकारनिहाय अनुवाद : स्वरुप, समस्या आणि अननुवाद्यता

कांदबरी कथा, कविता, नाटक इत्यादी वाङ्मयप्रकारांतील साहित्यकृतीचे अनुवाद करताना येणाऱ्या समस्या 'अननुवाद्यता' ही संकल्पना

तासिका - १
श्रेयांक - १५

संदर्भ ग्रंथ :

१. भाषांतर आणि भाषा - विलास सारंग, मौज प्रकाशन, मुंबई.
२. भाषांतरप्रसंग - निशिकांत ठकार, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद.
३. अनुवाद मीमांसा - संपा. केशव तुपे, साक्षात प्रकाशन, औरंगाबाद.
४. भाषांतर - सदा कऱ्हाडे, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई.
५. अनुवादविचार - भोलनाथ तिवारी, किताबघर प्रकाशन, नवी दिल्ली.
६. अनुवाद सिध्दान्त की रुपरेखा - सुरेश कुमार, वाणी प्रकाशन, दिल्ली.
७. अनुवाद : प्रक्रिया एवं परिदृश्य - रीतारानी पालीवाल, वाणी प्रकाशन, दिल्ली.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम. ए. (मराठी) व्दितीय वर्ष

सत्र तिसरे

(जून २०२३ पासून नवीन अभ्यासक्रम)

वैकल्पिक अभ्यासक्रम

अभ्यासक्रमपत्रिका - ४ थी MAR ३०४.३ मराठी व्याकरण विचार

उद्दिष्टे :

१. मराठी व्याकरणाचा इतिहास व विविध व्याकरणकर्त्यांचा परिचय करुन घेणे.

२. मराठी व्याकरण व भाषा यांच्या परस्पर संबंधाचा अभ्यास करणे.

३. मराठी लेखनविषयक नियमांचे अध्ययन करणे. मराठीतील वर्ण, शब्द व वाक्यविचारांचा अभ्यास करणे.

४. मराठी व्याकरण विचारांचा परामर्श घेणे.

५. छंद आणि अलंकारांचा अभ्यास करणे.

घटक :

१) व्याकरण : स्वरुप, व्याप्ती व मर्यादा

१.१ व्याकरण : संकल्पना

१.२ व्याकरण आणि भाषा परस्पर संबंध

१.३ मराठी व्याकरणाचा इतिहास, विविध व्याकरणारांचा परिचय

१.४ व्याकरणाचे प्रकार : ऐतिहासिक, वर्णनात्मक, आदेशात्मक, तुलनात्मक

१.५ मराठीतील व्याकरणविषयक चिंतन

श्रेयांक - १

तासिका - १५

२) मराठीतील वर्ण, शब्द व वाक्यविचार

२.१ वर्णविचार :

स्वर, व्यंजन, विसर्ग, स्वरादी, कंठ्य, तालव्य, मूर्धन्य, दन्त्य, ओष्ठ्य, कठोर, मृदू, महाप्राण, अल्पप्राण वर्णोच्चाराची पद्धती व स्थाने.

२.२ शब्दविचार :

शब्दांच्या जाती व प्रकार, नाम सर्वनाम, विशेषण, क्रियाविशेषण, शब्दयोगी, उभयान्वयी, केवलप्रयोगी, क्रियापद इ.

शब्दांच्या जातीचे उपप्रकार

२.१ वाक्यविचार : वाक्य संकल्पना, वाक्यरचनासूत्रे, प्रधान वाक्य, गौणवाक्य, संयुक्त, मिश्रवाक्य, साधेवाक्य, वाक्यपृथःकरण.

श्रेयांक - १

तासिका - १५

३) मराठी विकरण विचार

संधी, समास, लिंग, वचन, विभक्ती, प्रयोग, आख्यात,

३.१ संधी : संधीचे प्रकार, स्वर, व्यंजन, विसर्ग

३.२ प्रयोग : कर्तरी, कर्मणी, भावे आणि त्यांचे उपप्रकार

३.३ समास : अव्ययीभाव, तत्पुरुष, व्दंव्द, बहुव्रिही, व्दिगू आणि त्यांचे उपप्रकार

३.४ लिग : लिंग, वचन यांचे प्रकार

३.५ विभक्ती : विभक्ती व्याख्या व स्वरुप विभक्तीचे प्रकार व त्याविषयीची मतमतांतरे

३.६ आख्यात : व्याख्या आणि स्वरुप, प्रकार याविषयी मतमतांतरे

४) मराठी लेखनविषयक नियम

४.१ अनुवादविषयक नियम

४.२ ऱ्हस्व-दीर्घ

४.३ किरकोळ नियम

श्रेयांक - २

तासिका - ३०

संदर्भ ग्रंथ :-

१) शास्त्रीय मराठी व्याकरण - मोरो केशव दामले, केशव भिकाजी ढवळे बुकसोलर, मुंबई

२) मराठी व्याकरणाची मूलतत्त्वे - ग. ह. केळकर

३) मराठीचे व्याकरण : वाद प्रवाद - कृ. श्री. अर्जूनवाडकर, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई

४) मराठी व्याकरणाची कूळकथा - अ. का. प्रियोळकर

५) मराठी व्याकरणाचा पूनर्विचार - अरविंद मंगरुळकर

६) मराठी व्याकरण : काही समस्या - प्र. ना. दीक्षित

७) मराठी व्याकरणाचे व्याकरण - कृ. पां. कुलकर्णी / ग. म. पाटील

८) मराठी व्याकरण विवेक - वा. ना. आचार्य, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे

९) मराठीचे व्याकरण - लीला गोविलकर, मेहता पब्लिशिंग पुणे

१०) सुगम मराठी व्याकरण - मो. रा. वाळिंबे, नितीन प्रकाशन, पुणे

११) मराठी व्याकरण परिचय - प्रा. डॉ. राजशेखर हिरेमठ, मेहता पब्लिसिंग हाऊस, पुणे

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम. ए. (मराठी) व्दितीय वर्ष

<u>सत्र तिसरे</u>

(जून २०२३ पासून नवीन अभ्यासक्रम)

<u>वैकल्पिक अभ्यासक्रम</u>

अभ्यासक्रमपत्रिका - ४ थी <u>MAR ३०४.४ वैचारिक साहित्य</u>

उद्दिष्टे :

१) मराठीतील वैचारिक साहित्याची संकल्पना समजून घेणे.

२) आधुनिक भारतीय समाजसुधारणेच्या चळवळीत काम करणाऱ्या व सुधारक चळवळींना विचारांचे अधिष्ठान मिळवून देणाऱ्या लेखकांच्या साहित्याचा अभ्यास करणे.

३) भारतीय पारंपरिक प्रबोधनाची परंपरा व तिने घडविलेली समाजसुधारणा या बाबतीत मध्ययुगीन कालखंडातील सामजिक बदलांचा अभ्यास करणे.

४) आंग्लकालीन परिवर्तन चळवळींचा आढावा घेऊन त्यांमधील प्रमुख कार्यकर्त्यांच्या कार्याचा आढावा घेणे.

५) समाजातील आर्थिक, सामाजिक, धार्मिक समानतेबाबत विचारांची मांडणी करणाऱ्या, अनिष्ट रुढी - परंपरांना विरोध करणाऱ्या आधुनिक जीवनमूल्यांचा पुरस्कार करणाऱ्या वाङ्मयाचा अभ्यास करणे.

घटक :

१. वैचारिक साहित्य : संकल्पना, प्रेरणा व स्वरुप

१.१ वैचरिक साहित्य : संकल्पना

१.२ वैचारिक साहित्य : प्रेरणा व प्रभाव

१.३ वैचारिक साहित्य : स्वरुप व विशेष

१.४ समकालीन समाज आणि वैचारिक साहित्य.

श्रेयांक - १
तासिका - १५

२. वैचारिक साहित्य : प्रबोधन आणि परिवर्तन

२.१ प्रबोधन व परिवर्तन : संकल्पना, स्वरूप व हेतू

२.२ भारतीय परंपरा : प्रबोधन आणि परिवर्तन

२.२.१ वीरशैव, महानुभाव, वारकरी आदी.

२.२.२ सत्यशोधक समाज, ब्राम्होसमाज, दलित चळवळ, ब्राह्मणेतर चळवळ व नियतकालिके

२.३ आधुनिक काळातील प्रबोधन - परिवर्तन. महात्मा जोतीराव फुले, राजर्षी शाहू, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, महर्षी वि. रा. शिंदे, लोकहितवादी, गो. ग. आगरकर, सावित्रीबाई फुले, ताराबाई शिंदे, पंडिता रमाबाई, संत तुकडोजी, संत गाडगेबाबा आदी परिवर्तनवादी प्रबोधनकारांच्या चळवळीतील लेखनाचा परिचय.

श्रेयांक - १
तासिका - १५

३. प्रबोधन व परिवर्तन विचारधारा

३.१ जाती व्यवस्था निर्मूलन
३.२ स्त्री - पुरुष समता
३.३ शेतकऱ्यांचे उत्थापन
३.४ शिक्षणासंबंधी विचार
३.५ सामाजिक, आर्थिक व धार्मिक समतेचा विचार
३.६ अन्य सामाजिक राजकीय प्रश्नविरोधी विचार
३.७ रुढी व परंपरा विरोधी विचार
३.८ आत्मशोध प्रक्रिया : प्रबोधन

श्रेयांक - १
तासिका - १५

४. वैचारिक साहित्याचा आशय आणि अभिव्यक्ती

४.१ अनिष्ट चालीरीती, बालविवाह, विधवा पुनर्विवाह बंदी, विद्याबंदी आदींना विरोध.
४.२ आधुनिकता, आधुनिक शिक्षण, आधुनिक मूल्यांचा आग्रह व्यक्तिस्वातंत्र्य, मत स्वातंत्र्य, मूलभूत हक्क आदींची वैचारिक मांडणी.
४.३ जातीव्यवस्था निर्मूलनाचा आग्रह, स्वातंत्र्य,समता, बंधुता, सामाजिक न्याय आदी मूल्यांसंबधी लेखन
४.४ वैचारिक साहित्याची अभिव्यक्ती : भाषा आणि शैली

श्रेयांक - १
तासिका - १५

संदर्भ ग्रंथ :

१. विसाव्या शतकातील महाराष्ट्र - य. दि.फडके, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई.

२. गतशतक शोधिताना - स. गं. मालशे, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.

३. आधुनिक भारत - आचार्य श. दि.जावडेकर, प्रकाशक - रघुनाथ गणेश जोशी, पुणे.

४. लोकहितवादीचे समग्र वाङ्मय

५. महाराष्ट्र संस्कृती - पु. ग.सहस्त्रबुद्धे, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.

६. प्रबोधनाच्या पाऊलखुणा - गं. बा. सरदार

७. संत वाङ्मयाची सामाजिक फलश्रुती - गं. बा. सरदार

८. मानव आणि धर्मचिंतन - रावसाहेब कसबे, सुगावा प्रकाशन.

९. प्रबोधन विचार - यशवंत मनोहर

१०. लोकमान्य ते महात्मा - सदानंद मोरे, राजहंस प्रकाशन, पुणे.

११. समाज, स्वातंत्र्य आणि साहित्य (खंड १ व २) - लक्ष्मण गायकवाड

१२. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - खंड ४, ६, ७ - म. सा. प. पुणे

१३. सार्वजनिक सत्यधर्म - जोतीराव फुले, संपा. वासुदेव मुलाटे, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद.

१४. शुद्र पूर्वी कोण होते ? डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, विनिमय पब्लिकेशन्स.

१५. उभं - आडवं - राहुल कोसंबी, शब्द पब्लिकेशन्स, मुंबई.

१६. मराठी साहित्य : इतिहास आणि संस्कृती, वसंत आबाजी डहाके, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम. ए. (मराठी) द्वितीय वर्ष

सत्र चौथे

(जून २०२३ पासून नवीन अभ्यासक्रम)

पायाभूत अभ्यासक्रम

अभ्यासक्रमपत्रिका - १ ली - MAR ४०१ मराठी भाषेचा इतिहास व समाजभाषाविज्ञान

उद्दिष्टे :

१. मराठी भाषेच्या स्वरुपात विविध कालखंडात कसे बदल होत गेले, विविध राजवटींच्या काळात तिचे स्वरुप कसे होते. मराठीची उत्पत्ती, तिचा संस्कृत व इतर भारतीय बोलींशी असणारा संबंध याबाबतचा अभ्यास करणे.

२. मराठी भाषेच्या उत्पत्तीसंबंधाने व उत्पत्तीच्या विविध साधनांच्या बाबतीत घडलेल्या सामाजिक व भाषिक बदलांचा अभ्यास या पत्रिकेत अभिप्रेत आहे.

३. भारतीय, तौलनिक, उपयोजित, मानववंशीय, वर्णनात्मक तसेच सामाजिक भाषाविज्ञान अशा भाषाविज्ञानाच्या विविध उपांगांचा अभ्यास करुन त्याचे स्वरुप समजून घेणे.

४. मराठी भाषेवर समकालीन इतर बोलींच्या प्रभावांचे तसेच परिणामांचे स्वरुप समजावून घेणे.

५. उत्तर भारतीय व दक्षिणी भाषांना जोडणारा दुवा या नात्याने मराठी भाषेचे स्वरुप समजून घेणे, भाषा आणि समाजाचा परस्पर संबंध अभ्यासणे, भाषा व सामाजिक घडण - भाषिक सापेक्षतावादाचा अभ्यास या अभ्यासपत्रिकेत अभिप्रेत आहे.

घटक :

१) मराठी भाषेची पूर्वपीठिका आणि उत्पत्ती

१.१ अंतर्वर्तुळ - बहिर्वर्तुळ सिद्धांत
१.२ वैदिक - पाणिनीय संस्कृत
१.३ अभिजात - प्राकृत
१.४ अपभ्रंश - मराठी
१.५ मराठी भाषेच्या उत्पत्तीची साधने

श्रेयांक - १
तासिका - १५

२) **मराठी कालिक भेद**

२.१ कालिक भेदाचे स्वरूप

२.२ यादवकालीन मराठी भाषा

२.३ बहामनीकालीन मराठी भाषा

२.४ शिवकालीन मराठी भाषा

२.५ पेशवेकालीन मराठी भाषा

२.६ आंग्लकालीन / स्वातंत्र्योत्तर मराठी भाषा

३) मराठी भाषेवरील इतर भाषांचा प्रभाव

३.१ देशी भाषा

३.२ संस्कृत भाषा

३.३ द्रविडी भाषा

३.४ अरबी : फार्सी भाषा

३.५ हिंदी - गुजराती भाषा

३.६ पाश्चात्य भाषा

श्रेयांक - १
तासिका - १५

४) मराठी भाषेच्या अभ्यासपद्धती

४.१ भारतीय भाषाविज्ञान

४.२ ऐतिहासिक / तौलनिक भाषाविज्ञान

४.३ उपयोजित भाषाविज्ञान

४.४ मनोवैज्ञानिक भाषाविज्ञान

४.५ मानववंश भाषाविज्ञान

४.६ वर्णनात्मक भाषाविज्ञान

४.७ समाज भाषाविज्ञान

५) समाज भाषाविज्ञान : स्वरूप आणि व्याप्ती

५.१ भाषा आणि समाज : परस्पर संबंध

५.२ भाषाभेद

५.३ भाषा आणि सामाजिक घडण

५.४ भाषिक वर्तन आणि परिस्थितीचा अंदाज

५.५ भाषिक नियोजन

५.६ भाषिक सापेक्षतावाद

श्रेयांक - १
तासिका - १५

६) सामाजिक बोलीविज्ञान व भाषिक संपर्क

६.१ प्रमाण भाषा व बोली

६.२ बोली भूगोल

६.३ सांकेतिक बोली आणि आडबोली

६.४ संपर्क भाषा निर्मिती प्रक्रिया

६.५ पिजिन भाषा

६.६ क्रिऑल भाषा

श्रेयांक - १

तासिका - १५

स्वयंअध्ययन -

तुमच्या परिसरातील बोलीभाषेतील शब्द, म्हणी, वाक्प्रचार आदींचे संकलन करून अभ्यास करा.

संदर्भ ग्रंथ -

१) वर्णनात्मक भाषाविज्ञान : स्वरुप व पद्धती - कल्याण काळे व अंजली सोमण, गोखले एज्युकेशन सोसायटी प्रकाशन, नाशिक.

२) मराठी भाषिक अभ्यास - डॉ. मु. श्री. कानडे, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.

३) वर्णनात्मक भाषाविज्ञान - लीला गोविलकर, आरती प्रकाशन, डोंबिवली.

४) भाषाविज्ञान परिचय - मालशे, पुंडे, सोमण, संजय प्रकाशन, पुणे.

५) आधुनिक भाषाविज्ञान : सिद्धांत व उपयोजन - मिलिंद मालशे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.

६) मराठी भाषेचे मूळ - विश्वनाथ खैरे, मराठी संशोधन मंडळ, मुंबई.

७) समाज भाषाविज्ञान : प्रमुख संकल्पना - रमेश वरखेडे, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर.

८) मराठी भाषा : उद्गम व विकास - कृ. पां. कुलकर्णी, मॉडर्न बुक डेपो प्रकाशन, पुणे.

९) ध्वनिविचार : ना. गो. कालेलकर, डेक्कन कॉलेज, पोस्ट ग्रॅज्युएट टी. इन्स्टिट्युट, पुणे.

१०) वैखरी : भाषा आणि व्यवहार - अशोक केळकर, मॅजेस्टिक बुक स्टॉल्स, मुंबई.

११) यादवकालीन मराठी भाषा - शं. गो. तुळमुळे, व्हिनस प्रकाशन, पुणे.

१२) प्राचीन मराठी कोरीव लेख - शं. गो. तुळपुळे, पुणे विद्यापीठ, पुणे.

१३) मराठी भाषेचा इतिहास - डॉ. गं. ना. जोगळेकर, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.

१४) अहिराणी भाषा आणि संस्कृती - भा. र. कुलकर्णी, शिरपूर.

१५) भाषा : इतिहास आणि भूगोल - ना. गो. कालेलकर, मुंबई.

१६) भाषा आणि संस्कृती - ना. गो. कालेलकर, मौज प्रकाशन, मुंबई.

१७) सामाजिक भाषाविज्ञान - डॉ. प्रभाकर जोशी, चारुता गोखले, निराली प्रकाशन, पुणे.

१८) समाजभाषाविज्ञान : प्रमुख संकल्पना - रमेश वरखेडे, शब्दालय प्रकाशन, संगमनेर.

१९) निवडक भाषा आणि जीवन - डॉ. कल्याण काळे, डॉ. अंजली सोमण, मेहता पब्लिकेशन, पुणे.

२०) आधुनिक भाषाविज्ञान : सिद्धांत आणि उपयोजन - मिलिंद मालशे, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई.

२१) भयंकर सुंदर मराठी भाषा - डॉ. द. दि. पुंडे, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई.

२२) भारतीय भाषांचे लोकसर्वेक्षण : महाराष्ट्र - संपा. अरुण जाखडे मुख्य संपा. गणेश देवी, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम. ए. (मराठी) द्वितीय वर्ष

सत्र चौथे

(जून २०२३ पासून नवीन अभ्यासक्रम)

गाभाभूत अभ्यासक्रम

अभ्यासक्रमपत्रिका - २ री MAR ४०२ आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास :

(१९६१ ते २०००)

उद्दिष्टे :

१. भाषा आणि वाङ्मय क्षेत्रातील विविध साहित्यनिर्मितीची आढावा घेणे.

२. साहित्याच्या ऐतिहासिक अभ्यासाद्वारे साहित्याच्या परंपरेचा अभ्यास करणे.

३. आधुनिक काळातील बदलत्या जीवनाचा वेध घेणाऱ्या तसेच मानवी मूल्यांची अभिव्यक्ती करणाऱ्या साहित्यिकांचा परिचय करुन घेणे.

४. विविध कालखंडातील वाङ्मय निर्मिती करणाऱ्या विविध वाङ्मयीन चळवळीचे स्वरुप समजून घेणे.

५. विविध विचारधारांच्या वाङ्मयाची ओळख करुन घेऊन त्या विचारधारांना समजून घेण्याचा प्रयत्न करणे.

घटक :

१. साठोत्तरी मराठी वाङ्मयाचा पार्श्वभूमी

(सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक, राजकीय, धार्मिक व वाङ्मयीन स्थित्यंतरे)

२. आधुनिक मराठी कविता

२.१ साठोत्तरी मराठी कवितेचा विकास

२.२ दलित कविता स्वरूप - विशेष व प्रमुख दलितकवींचे वाङ्मयीन कार्य

२.३ साठोत्तरी ग्रामीण कविता स्वरुप - विशेष व ग्रामीण कवींचे योगदान

२.४ स्त्रीवादी व महानगरीय कवितेची वाटचाल

२.५ आदिवासी व विमुक्त भटक्यांचे मराठी कवितेतील योगदान

श्रेयांक - १
तासिका - १५

३. आधुनिक मराठी कथा व कादंबरी

३.१ साठोत्तरी कालखंडातील प्रमुख कथाकारांचे योगदान

३.२ दलित कथा : प्रेरणा व स्वरूप विशेष

३.३ ग्रामीण व विज्ञानकथा

३.४ ग्रामीण कथेचा विकास व ग्रामीण कथा लेखकांचे वाङ्मयीन कार्य

३.५ स्त्रीवाद व स्त्रियांचे कथा साहित्य

३.६ साठोत्तरी मराठी कादंबरीची वाटचाल व कादंबरीकारांचे कर्तृत्व

३.७ स्त्रियांचे कादंबरी क्षेत्रातील योगदान

श्रेयांक - १
तासिका - १५

४. आधुनिक मराठी नाटक व आत्मचरित्र आणि आत्मकथन वाङ्मय

४.१ १९६१ ते २००० मधील प्रमुख मराठी नाटककारांचे योगदान

४.२ दलित रंगभूमी व दलित नाटक

४.३ दलित आत्मकथन : स्वरूप - विशेष

४.४ साठोत्तरी आत्मचरित्र वाङ्मयाची वाटचाल

४.५ आत्मचरित्र व आत्मकथन : संकल्पना, स्वरुप व वैशिष्ट्ये

श्रेयांक - १
तासिका - १५

५. आधुनिक मराठी चरित्र व ललित गद्य

५.१ साठोत्तरी चरित्र वाङ्मयाचे स्वरूप - विशेष

५.२ साठोत्तरी ललित गद्याची वाटचाल

५.३ प्रमुख चरित्रकारांचे योगदान

५.४ ललित लेखकांचे वाङ्मयीन कार्य

श्रेयांक - १
तासिका - १५

स्वयंअध्ययन

१. साठोत्तरी मराठी समीक्षा व समीक्षक

२. साठोत्तरी निबंध वाङ्मय व निबंधकार

३. साठोत्तरी मराठी नियतकालिकांचे योगदान

संदर्भ ग्रंथ :

१) अर्वाचीन मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी - डॉ. सदा कऱ्हाडे, लोकवाङ्मय गृह प्रकाशन, मुंबई.

२) चरित्र - आत्मचरित्र - अ. म. जोशी, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.

३) मराठी ग्रामीण कादंबरी - रवींद्र ठाकूर, मेहता प्रकाशन, पुणे.

४) मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - खंड सातवा, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे.

५) मराठी नाटक - नाटककार, काळ आणि कर्तृत्व - वि. भा. देशपांडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.

६) मराठी कथा : उद्‌गम आणि विकास - इंदुमती शेवडे - सोमैया प्रकाशन, मुंबई.

७) दलित साहित्य : वेदना व विद्रोह - भालचंद्र फडके, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.

८) विमुक्तरंग : डॉ. रमेश जाधव, गोरवाणी प्रकाशन, औरंगाबाद.

९) प्रदक्षिणा खंड - २, संपा. रा. श्री. जोग, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.

१०) दलितांची आत्मकथने : संकल्पना व स्वरुप - वासुदेव मुलाटे, स्वरुप प्रकाशन, औरंगाबाद.

११) दलित साहित्याचा इतिहास - म. सु. पगारे, प्रशांत खरात, सुगावा प्रकाशन, पुणे.

१२) दलित कथा : उगम आणि विकास - प्रकाश, प्रशांत खरात, सुगावा प्रकाशन, पुणे.

१३) साठोत्तरी मराठी समीक्षा - केशव सद्रे, गोमंतक मराठी अकादमी गोवा, आवृत्ती पहिली.

१४) मराठी लेखिका : चिंता आणि चिंतन - भालचंद्र फडके, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.

१५) मराठी ग्रामीण कवितेचा इतिहास - कैलास सार्वेकर, मेहता प्रकाशन, पुणे.

१६) दलित स्वकथने : साहित्यरुप - आरती कुसरे, विजय प्रकाशन, नागपूर.

१७) मराठी ग्रामीण कथा : स्वरुप व विकास - वासुदेव मुलाटे, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद.

१८) दलित कादंबरी : स्वरूप व समीक्षा - डॉ. नंदा मेश्राम, डिंपल पब्लिकेशन्स, मुबंई.

१९) आंबेडकरी चळवळ - य. दि. फडके, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.

२०) दलित कविता व दलित साहित्याचे सौदर्यशास्त्र - म. सु. पाटील, पद्‌मगंधा प्रकाशन, पुणे.

२१) गोर कविता - रमेश जाधव, गोरवाणी प्रकाशन, औरंगाबाद.

२२) १९८० नंतरची स्त्रीवादी कविता - डॉ. सदाशिव सरकटे, चिन्मय प्रकाशन, औरंगाबाद.

२३) ललित सुवर्ण महोत्सवी वर्ष - विशेषांक (२०१३), प्रकाशक अशोक कोठावळे, मुंबई.

२४) मराठी ग्रामीण वाङ्मयाचा इतिहास - संपा.रामचंद्र काळुंखे, कैलाश पब्लिकेशन, औरंगाबाद.

२५) आधुनिक भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा - डॉ. दादा गोरे, गोदा प्रकाशन, औरंगाबाद.

२६) व्यावहारिक मराठी - ल.रा. नसिराबादकर, भाषा विकास संशोधन संस्था, कोल्हापूर.

२७) चरित्र चिंतन - द. न. गोखले, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई.

२८) वाङ्मयीन प्रवृत्ती : तत्वशोध - संपा. डॉ. ऋषीकेश कांबळे, डॉ.पी.विठ्ठल, डॉ. कैलास अंभुरे, कैलाश पब्लिकेशन्स, औरंगाबाद.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम. ए. (मराठी) व्दितीय वर्ष

सत्र चौथे

(जून २०२३ पासून नवीन अभ्यासक्रम)

वैकल्पिक अभ्यासक्रम

अभ्यासक्रमपत्रिका - ३ री MAR ४०३.१ लोकवाङ्मय : प्रकार व स्वरूप - विशेष

उद्दिष्टे :

१) लोकसाहित्य परंपरेचा व संप्रदायांचा अभ्यास करणे.

२) लोकसाहित्याची उत्पत्ती, प्रयोजन, स्वरूप व व्याप्तीचे अध्ययन करणे.

३) लोकसाहित्यातील लोकजीवन दर्शनाचा परामर्श घेणे.

४) लोककथा व लोकगीते यांचा स्वरुपविशेषात्मक अभ्यास करणे.

५) लोकवाङ्मयातून प्रकटणाऱ्या भाषिक विशेषांचे अध्ययन करणे.

६) लोकरंगभूमीची संकल्पना, पंरपरा, स्वरुप व विशेष समजून घेणे.

घटक :

१) लोकगीते

१.१ स्त्री - गीते

१.२ पुरुषांची गीते

१.३ बडबड गीते

१.४ लोककथा गीते

१.५ विधी गीते

१.६ आदिवासींची गीते

श्रेयांक - १

तासिका - १५

२) लोककथा

२.१ दंतकथा
२.२ दैवतकथा
२.३ अद्भूतकथा
२.४ प्राणी कथा

२.५ चातुर्यकथा
२.६ हास्यकथा
२.७ वीरकथा इ. लोककथांचे स्वरुप / विशेष

श्रेयांक - १
तासिका - १५

३) शब्द आविष्कार

३.१ उखाणे

३.२ म्हणी

३.३ वाक्संप्रदाय

श्रेयांक - १
तासिका - १५

४) लोकरंगभूमी

१.१ लोकरंगभूमी : संकल्पना, परंपरा व स्वरुप - विशेष

१.२ गोंधळ

१.३ वाघ्या - मुरळी

१.४ वासुदेव, पांगुळ

१.५ भराडी

१.६ पोतराज

१.७ कुंभाराचे डहाक

१.८ धनगराचे सुंबरान

१.९ कीर्तन, ललित, भारुड

१.१० आदिवासींची लोकनाट्ये : दंडार

१.११ तमाशा - गण - गौळण, बतावणी, वगनाट्य

श्रेयांक - १
तासिका - १५

प्रकल्प :

तुमच्या परिसरातील म्हणी, ओव्या, उखाणे, जात्यावरची गाणी, लोकगीते, लोककथा आदींचे संकलन करा.

संदर्भ ग्रंथ :

१. लोकरंगभूमी - डॉ. प्रभाकर मांडे, मधुराज प्रकाशन, पुणे.

२. मराठी लोकसंस्कृतीचे उपासक - डॉ. रा. चिं. ढेरे, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.

३. लोकसाहित्याचा रूपरेखा - दुर्गा भागवत, वरदा प्रकाशन, पुणे.

४. लोकरंजनाची पारंपरिक माध्यमे - डॉ. शरद व्यवहारे, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद.

५. तमाशा रंगभूमी - डॉ. रुस्तुम अचलखांब, सुगावा प्रकाशन, पुणे.

६. मराठी लोकनाट्य : तमाशा आणि कला साहित्य - नामदेव व्हटकर, यशश्री प्रकाशन, कोल्हापूर.

७. पारंपरिक मराठी तमाशा आणि आधुनिक वगनाट्य - डॉ. विश्वनाथ शिंदे, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर.

८. मराठीतील स्त्रीधन - सरोजिनी बाबर, महाराष्ट्र शासन, मुंबई.

९. मराठवाड्यातील दलितांचे लोकसाहित्य - परशुराम गिमेकर, कैलाश पब्लिकेशन्स, औरंगाबाद.

१०. लोकपरंपरा-लोकधाटी - संपादक परशुराम गिमेकर, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद.

११. लोकधर्मीनाट्याची जडणघडण - डॉ. शरद व्यवहारे, कीर्ती प्रकाशन, पुणे.

१२. लोकसाहित्याचे स्वरुप - प्रभाकर मांडे, सविता प्रकाशन, औरंगाबाद.

१३. लोकरंग : कला आणि नागर रंगभूमी - प्रभाकर मांडे, सविता प्रकाशन, औरंगाबाद.

१४. लोकसाहित्य : रंग आणि रेखा - डॉ.शरद व्यवहारे, कीर्ती प्रकाशन, औरंगाबाद.

१५. लोकसाहित्य : शोध आणि समीक्षा - रा. चिं. ढेरे, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.

१६. लोकसाहित्याचे अंतःप्रवाह - प्रभाकर मांडे, गोदावरी प्रकाशन, अहमदनगर.

१७. लज्जागौरी - रा.चिं.ढेरे, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम. ए. (मराठी) व्दितीय वर्ष

सत्र चौथे

(जून २०२३ पासून नवीन अभ्यासक्रम)

वैकल्पिक अभ्यासक्रम

अभ्यासक्रमपत्रिका - ३ री MAR ४०३.२ तौलनिक साहित्य : तत्त्व, कलाकृती व उपयोजन

उद्दिष्टे :

१. साहित्याच्या तौलनिक अभ्यासपध्दतीचा परिचय करुन घेणे.

२. जागतिक पातळीवर तुलनात्मक अभ्यासाच्या परंपरेचा आढावा घेऊन तुलनात्मक अभ्यास पद्धतीमध्ये ज्या घटकांच्या आधारे अभ्यास करावयाचा त्या घटकांचे स्वरुप समजून घेणे.

३. जगभरातील प्रमुख तुलनात्मक अभ्यास पद्धतींचा अवलंब करणाऱ्या वाङ्मय तज्ज्ञांच्या अभ्यासकार्याबाबत माहिती घेणे.

४. तौलनिक साहित्याभ्यासाचा भारतीय व्यूह, पाश्चात्य पद्धती यांचा परामर्श घेणे.

५. एक व अनेक साहित्याधिष्ठीत तुलनापद्धती, साम्य- भेद, प्रभाव-प्रभव या घटकांच्या आधारे केल्या जाणाऱ्या तुलनेचा अभ्यास करणे.

६. तुलनात्मक अभ्यासासाठी नेमलेल्या ग्रंथांचे तुलनात्मक अभ्यासपद्धतीचा वापर करुन मूल्यमापन करणे.

घटक :

१) साहित्याचे आदान - प्रदान

१.१ आदान प्रदानाची संकल्पना- स्वरूप आणि विविध घटक

१.२ अनुवाद संकल्पना व स्वरूप

१.३ अनुवादाचे प्रकार व महत्त्व

१.४ भाषांतर- रुपांतर, भावानुवाद- स्वैर रुपांतर

श्रेयांक -१
तासिका-१५

२) वाङ्मयीन प्रभाव

२.१ प्रभाव : संकल्पना, स्वरुप

२.२ प्रभाव : उद्दीप्त करणारे घटक

२.३ प्रभाव आणि वाङ्मयीन सबंध

२.४ प्रभाव आणि प्रभव

२.५ संस्कृती अभ्यास

श्रेयांक -१
तासिका-१५

३) अनुभवांतरण - कलाकृतींचा अभ्यास

१) वंशवृक्ष - डॉ. एस. एल. भैरप्पा, अनु. उमा कुलकर्णी, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.

२) रुटस - ॲलेक्स हॅली, अनु. सिंधू अभ्यंकर, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.

३) सातपाटील कुलवृत्तांत - रंगनाथ पठारे, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर.

श्रेयांक -२
तासिका -३०

स्वयं अध्ययन-
अंतस्थ -अनु. अशोक जैन
श्यामची आई- साने गुरुजी, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद.

संदर्भग्रथ :

१) तौलनिक साहित्याभ्यासाची मूलतत्त्वे - वसंत बापट, मौज प्रकाशन, गृह. मुंबई.

२) तौलनिक साहित्याभ्यास : तत्त्वे आणि दिशा - संपा.चंदशेखर जहागीरदार, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.

३) तौलनिक साहित्य : नवे सिद्धांत आणि उपयोजन - आनंद पाटील, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद.

४) भाषांतर मीमांसा - कल्याण काळे, अंजली सोमण, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.

५) तौलनिक साहित्य आणि मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय - र.बा.मंचरकर, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.

६) भारतीय साहित्याची - संकल्पना, संपा. द.दि.पुंडे, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.

७) तौलिनिक साहित्याभ्यास : संकल्पना व स्वरुप-डॉ. निशिगंधा व्यवहारे, ऊरुवेला प्रकाशन, हिंगोली.

८) भारतीय संदर्भात तौलनिक साहित्याभ्यास - गणेश देवी, सौरभ प्रकाशन, कोल्हापूर.

९) शब्दालय दिवाळी अंक - सात पाटील कुलवृत्तांत विशेषांक, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम. ए. (मराठी) द्वितीय वर्ष

सत्र चौथे

(जून २०२३ पासून नवीन अभ्यासक्रम)

वैकल्पिक अभ्यासक्रम

अभ्यासक्रमपत्रिका - ३ री MAR ४०३.३ मध्ययुगीन वाङ्मयीन कालखंडाचा अभ्यास

(१२०० ते १६८०)

उद्दिष्टे :

१. वाङ्मयीन कालखंडाचा विशेष अभ्यास या अभ्यासपत्रिकेत इ.स. १२०० ते १६८० पर्यंतच्या वाङ्मयीन कालखंडातील प्रमुख ग्रंथाच्या आधारे अध्ययन करणे अपेक्षित आहे.

२. वरील निदेर्शित कालखंडातील वाङ्मयीन प्रेरणा - प्रवृत्ती व रचना विशेष यांचा प्रातिनिधिक ग्रंथाधारे अभ्यास अभिप्रेत असून हे कालखंड चक्राकार पद्धतीने अभ्यासिले जातील.

३. जून २०२३ पासून इ. स. १२०० ते १६८० या कालखंडाचे अध्ययन अपेक्षित आहे.

४. या अभ्यासपत्रिकेत महत्त्वाच्या वाङ्मयीन प्रवृत्ती, प्रवाह व त्यांच्या प्रेरणा यांचा अभ्यास, प्रातिनिधिक स्वरुपाच्या वाङ्मयकृती त्यांच्या रचना वैशिष्ट्यांसह त्यांचे रचना वैविध्य अपेक्षित आहे.

घटक :

१ विवेक सिंधू (प्रकरण १८ वे) - मुकुंदराज - संपा. म. वि. गोखले

२ स्मृतिस्थळ - वा. ना.देशपांडे

३ संत चोखामेळा अभंगवाणी (निवडक अभंग) - संपा. डॉ. मु. श्री. कानडे

४ संत एकनाथची भारुडे व स्फुटरचना - डॉ. कुमुद गोसावी, परिमल प्रकाशन औरंगाबाद.

५ श्री. दासोपंताची पदे - संपा. का. व. लेले, श्रीकृष्ण मुद्रणालय

६ संत तुकारामांचे निवडक अभंग - पिंगे श्री. म. आणि गजमल माळी, व्हिनस प्रकाशन, पुणे.

श्रेयांक - ४
तासिका - ६०

संदर्भ ग्रंथ :

१. महाराष्ट्र सारस्वत - वि. ल. भावे, दफ्तर आशकारा प्रेस, गोरखपूर.

२. प्राचीन मराठी संत कवयित्रींचे वाङ्मयीन कार्य - डॉ. सुहासिनी इर्लेकर परिमल प्रकाशन, औरंगाबाद.

३. महाकाव्य : स्वरुप आणि समीक्षा - डॉ. द. भि. कुलकर्णी, विजय प्रकाशन, नागपूर.

४. प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (खंड १ ते ५) - डॉ. अ. ना. देशपांडे, व्हीनस प्रकाशन, पुणे.

५. संतसाहित्य आकलन आणि अध्यापन - संपा. डॉ. वसंत आबाजी डहाके, महा.राज्य माध्य - उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे.

६. श्री. संत चोखामेळा : समग्र अभंगगाथा व चरित्र - प्राचार्य ए. जी. पुजारी, तेजस प्रकाशन, कोल्हापूर.

७. संत एकनाथ : स्फुटरचना - डॉ. कुमुद गोसावी, परिमल प्रकाशन, औरंगाबाद.

८. मराठी साहित्याचे आदिबंध - डॉ. उषा मा. देशमुख, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.

९. मराठी आख्यान काव्य - डॉ. ग. ब. ग्रोमोपाध्ये, मुं.म.सा.स.मुंबई.

१०. ओवी ते लावणी - डॉ. श्री. रं. कुलकर्णी, प्रगत अध्ययन संस्था, देवपूर

११. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - डॉ. नरेंद्र मारवाडे, डॉ. सदाशिव सरकटे, एज्युकेशनल बुक, औरंगाबाद.

१२. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - डॉ. विद्यासागर पाटंगणकर

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम. ए. (मराठी) व्दितीय वर्ष

सत्र चौथे

(जून २०२३ पासून नवीन अभ्यासक्रम)

वैकल्पिक अभ्यासक्रम

अभ्यासक्रमपत्रिका - ३ री MAR ४०३.४ आधुनिक वाङ्मयीन कालखंडाचा अभ्यास (१८५० ते १९२० व १९२० ते १९४५)

उद्दिष्टे :

१. वाङ्मयीन कालखंडाच्या विशेष अभ्यासात वाङ्मयकृतींच्या निमित्ताने वाङ्मयाच्या प्रेरणा, प्रवृत्ती, प्रवाह आणि त्याचे वाङ्मयीन विशेष लक्षात घ्यावे लागतात.

२. विशिष्ट कालखंडातील वाङ्मय निर्मिती ही जशी कालासापेक्ष असते म्हणजे त्या कालखंडाचा वाङ्मय निर्मितीवर परिणाम होत असतात.

३. त्यातून वाङ्मय निर्मिती विशिष्ट प्रकारचे रुप धारण करते, त्याच बरोबर विशिष्ट कलाकृती एकूणच तत्कालीन व पुढील वाङ्मय निर्मितीला प्रेरक व कारक ठरत असतात.

४. वाङ्मयाला केंद्रवर्ती स्थान प्राप्त होत असते. अर्थात कधी काळ हा वाङमय निर्मितीला तर कधी वाङ्मय कालप्रवृत्तीला प्रेरक ठरत असते.

५. त्यादृष्टीने आधुनिक कालखंडाचे कालदृष्ट्या व वाङमय दृष्ट्या खालीलप्रमाणे विभाग करण्यात आलेल असून ते कालखंड चक्राकार पद्धतीने अभ्यासण्यात यावेत.

१८५० ते १९२० व १९२१ ते १९४५ (तृतीय व चतुर्थ सत्र) २०२३ पासून पुढील पाच वर्ष तृतीय सत्रात वाङ्मयीन कालखंडाच्यासंबंधी तात्त्विक चर्चा अपेक्षित आहे. चतुर्थ सत्रात वरील कालखंडातील प्रातिनिधिक पुस्तके अभ्यासक्रमात अपेक्षित आहेत.

या कालखंडाच्या प्रत्यक्ष अध्ययनासाठी खालील पुस्तक प्रातिनिधिक स्वरुपात नेमली आहेत.

या तृतीय सत्रात केलेल्या तात्त्विक अभ्यासाच्या आधारे ही पुस्तके अभ्यासावयाची आहेत.

यात वैचारिक निबंध, कथा, कविता, कांदबरी, नाटक, ललित, आत्मचरित्र हे प्रमुख वाङ्मय प्रकार या निमित्ताने चर्चिले जावेत.

घटक :

१. आमच्या आयुष्यातील काही आठवणी - रमाबाई रानडे, वरदा प्रकाशन, पुणे.

२. शेतकऱ्यांचे स्वराज्य - प्रबोधनकार ठाकरे, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई.

३. सं.शारदा (नाटक) - गो. ब. देवल, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.

४. पाणकळा (कादंबरी) - र. वा. दिघे, संस्कृती प्रकाशन, पुणे.

५. समाधि सहा गोष्टी (कथा) - दिवाकर कृष्ण, देशमुख ॲन्ड कंपनी पब्लिशर्स प्रा.लि.पुणे.

६. श्री-मनोरमा (कविता) - मनोरमा रानडे व श्री. बा. रानडे, प्रकाशक शालिनी रानडे, मुंबई.

श्रेयांक - ४
तासिका - ६०

संदर्भग्रंथ -

१. आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास (१८७५ ते १९२०) - प्रा. रा. श्री. जोग

२. मराठी वाङ्मयाचा अभिनव इतिहास (१९२० ते १९६०) - संपादक : डॉ. ग. ना. जोगळेकर

३. प्रदक्षिणा - संपा. रा. श्री. जोग कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.

४. आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (भाग -१ : १८७४ ते १९२०) - अ. ना. देशपांडे व्हीनस प्रकाशन, पुणे.

५. मराठी कांदबरीचे १ ले शतक - कुसुमावती देशपांडे, विद्याप्रसारक मंडळ, ठाणे.

६. धार आणि काठ - नरहर कुरुंदकर, देशमुख आणि कंपनी, औरंगाबाद.

७. टीकास्वंयवर - भालचंद्र नेमाडे, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद.

८. खडक आणि पाणी - गंगाधर गाडगीळ, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.

९. मराठी नाटक आणि रंगभूमी - वि. भा. देशपांडे, व्हीनस प्रकाशन, पुणे.

१०. चरित्र आणि आत्मचरित्र - अ. म. कुलकर्णी, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.

११. मराठी कथा : उद्गम आणि विकास - इंदुमती शेवडे, सौमय्या प्रकाशन, मुंबई.

१२. रसास्वाद - माधव आचवल, मौज प्रकाशन, पुणे.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम. ए. (मराठी) व्दितीय वर्ष

सत्र चौथे

(जून २०२३ पासून नवीन अभ्यासक्रम)

वैकल्पिक अभ्यासक्रम

अभ्यासक्रमपत्रिका - ४ थी MAR ४०४.१ मराठवाड्यातील आधुनिक साहित्य

उद्दिष्टे :

१. मराठवाडा प्रदेशाच्या स्वातंत्र्यचळवळीचा, संस्कृतीचा व परिवर्तनवादी विविध चळवळींचा अभ्यास करणे.

२. मराठवाड्यातील साहित्याचे स्वरूप, प्रेरणा, विशेष व प्रादेशिक वेगळेपणाचे अध्ययन करणे.

३. मराठवाड्यातील विविध वाङ्मयीन चळवळींचा परामर्श घेणे.

४. प्रस्तुत साहित्य चळवळींचा मराठवाड्यातील साहित्यनिर्मितीवर झालेला परिणाम अभ्यासणे.

५. अभ्यासपत्रिकेसाठी नेमलेल्या कलाकृतींचा अभ्यास करणे.

घटक :

- **साहित्यकृतींचा अभ्यास**

१) बाबू दडके - बी. रघुनाथ, वीणा प्रकाशन, नागपूर.

२) अंगारमाती - भास्कर चंदनशिव, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद.

३) लोभस : एक गाव काही माणसं - सुधीर रसाळ, राजहंस प्रकाशन, पुणे.

४) गावकी - रुस्तुम अचलखांब, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.

श्रेयांक - ४
तासिका - ६०

स्वयंअध्ययन

१) लॉरी बेकर (चरित्र) - अतुल देऊळगावकर, नवचैतन्य प्रकाशन, मुंबई.

२) मुक्ता माय (कवितासंग्रह) - वृषाली किन्हाळकर, अनुबंध प्रकाशन.

३) कावड (कादंबरी) - बाबू बिरादार, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम. ए. (मराठी) व्दितीय वर्ष

सत्र चौथे

(जून २०२३ पासून नवीन अभ्यासक्रम)

वैकल्पिक अभ्यासक्रम

अभ्यासक्रमपत्रिका - ४ थी MAR ४०४.२ अनुवाद : उपयोजनविचार

उद्दिष्टे :

अनुवाद : **उपयोजनविचार**

१. अनुवादाची ऐतिहासिक परंपरा व अनुवाद विषयक विविध पाश्चात्य भारतीय भूमिकांचा अभ्यास करणे.

२. मराठीतील अनुवादित साहित्याचे स्वरुप - विशेष समजून घेणे.

३. अनुवाद प्रक्रियेतील विविध प्रारुपांचा परिचय करून घेणे.

४. वाङ्मयप्रकार निहाय अनुवादाचे स्वरुप, त्यातील समस्या व अननुवाद्यतेचे अध्ययन करणे.

५. अनुवादासंदर्भात कार्य करणाऱ्या संस्था व नियतकालिकांचा परिचय करून घेणे.

घटक :

अनुवादासंदर्भात कार्य करणाऱ्या संस्था, नियतकालिके यांचा परिचय

भारतीय भाषा संस्था (म्हैसूर), नॅशनल बुक ट्रस्ट, साहित्य अकादमी, आंतरभारती अनुवाद सुविधा केंद्र इ. संस्था, तसेच 'केल्याने भाषांतर', 'मायमावशी' आदी नियतकालिकांचा परिचय

१) अनुवादित साहित्यकृतींचे मूल्यमापन

अनुवादित साहित्यकृतींच्या मूल्यमापनासाठी वापरले जाणारे निकष, दोन भाषांतील सांस्कृतिक-वाङ्मयीन बाबींचा परिचय, समीक्षकांच्या द्वैभाषिक अभ्यासाची आवश्यकता इ.

मूळ साहित्यकृती व अनुवादित साहित्यकृती यांचा तौलनिक विचार

१) रविपार - गुलजार, रुपा पब्लिकेशन, दिल्ली.
रविपार (मराठी अनुवाद) - विजय पाडळकर, मोहन वेल्हाळ, मेहता पब्लिसिंग हाऊस, पुणे.

२) अंधायुग - धर्मवीर भारती, किताब महल पब्लिसिंग, नवी दिल्ली.
अंधायुग (मराठी अनुवाद) - शशिकांत कुलकर्णी, नॅशनल बुक ट्रस्ट, इंडिया.

श्रेयांक - २
तासिका - ३०

२) म्हणी व वाक्प्रचार यांचे अनुवाद

मराठी, हिंदी व इंग्रजी या तीन भाषांतील काही निवडक म्हणी व वाक्प्रचार यांचा सममूल्यक आणि समतुल्यतेच्या आधारे परिचय.

३) पारिभाषिक शब्दांचा अनुवाद

साहित्य-समीक्षा क्षेत्रातील निवडक संज्ञा-सांकल्पनिक शब्दांचा अनुवाद.

श्रेयांक - १
तासिका - १५

स्वयंअध्ययन : अनुवादित कलाकृती

१) स्त्री माझ्या आत (कविता) - बलवंत जेऊरकर, शब्द पब्लिकेशन, मुंबई.

२) कवितांतरण (कविता) - अनु. चंद्रकात पाटील, साक्षात प्रकाशन, औरंगाबाद.

३) किती पाकिस्तानं - पद्माकर जोशी, प्रतिभा प्रकाशन, पुणे.

संदर्भ ग्रंथ :

१) भाषांतरमीमांसा - कल्याण काळे/अंजली सोमण, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे

२) आणि म्हणूनच - चंद्रकांत पाटील, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे

३) तौलनिक साहित्याभ्यास - वसंत बापट, मौज प्रकाशन, मुंबई

४) साहित्य रूप आणि परिसर - प्रकाश मेदककर, प्रतिभा प्रकाशन, पुणे

५) अनुवाद (त्रैमासिक) - प्रकाशक - भारतीय अनुवाद परिषद, नवी दिल्ली

६) अनुवाद : स्वरूप और आयाम, संपा. त्रिभुवन राय, अनिल प्रकाशन, इलाहाबाद

७) वर्णव्यवस्था आणि अनुवाद - डॉ. सूर्यनारायण रणसुभे

८) भाषांतर पाठमाला, द्वारकानाथ राघोबा तर्खडकर, राज प्रकाशन, पुणे

९) पंचधारा, आंतरभारती विशेषांक, २००७ मसाप आंध्रप्रदेश.

१०) भाषांतरमीमांसा, कल्याण काळे, अंजली सोमन, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे

११) साहित्य समीक्षा परिभाषा कोश, संपा. वा. ल. कुलकर्णी व अन्य भाषा संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

१२) अनुवाद : भाषाएँ-समस्याएँ, एन. ई-विश्वनाथ अय्यर ज्ञानगंगा, दिल्ली.

13) The Art of Traslation, Savory Theodore, Jonathan Cape.

14) Language Structure and Translation – Nida Eugene A., ed. A.S. Dil, Stanford University Press.

15) A Linguistic Theory of translation, Catford J.C., Oxford University Press.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम. ए. (मराठी) व्दितीय वर्ष

सत्र चौथे

(जून २०२३ पासून नवीन अभ्यासक्रम)

वैकल्पिक अभ्यासक्रम

अभ्यासक्रमपत्रिका - ४ थी MAR ४०४.३ मराठी व्याकरण विचार

उद्दिष्टे :

१. मराठी व्याकरणाचा इतिहास व विविध व्याकरण कर्त्यांचा परिचय करुन घेणे.

२. मराठी व्याकरण व भाषा यांच्या परस्पर संबंधाचा अभ्यास करणे.

३. मराठी लेखनविषयक नियमांचे अध्ययन करणे. मराठीतील वर्ण, शब्द व वाक्यविचारांचा अभ्यास करणे.

४. मराठी व्याकरण विचारांचा परामर्श घेणे.

५. छंद आणि अलंकारांचा अभ्यास करणे.

घटक :

१) छंद आणि अलंकार

१.२ अलंकार संकल्पनेचे स्वरूप

१.३ अलंकाराच्या विविध व्याख्या

१.४ अलंकार संकल्पनेची संस्कृतमधील पूर्वपीठिका

१.५ भारतीय काव्य रचनेतील स्थान

श्रेयांक - १
तासिका - १५

२) अलंकाराचे प्रकार

२.१ शब्दालंकार

२.२ अर्थालंकार

२.३ साहित्यातील (काव्यातील) अलंकाराचे स्वरूप

श्रेयांक - १
तासिका - १५

३) छंद संकल्पनेचे स्वरूप

३.१ छंदाच्या विविध व्याख्या

३.२ छंद संकल्पनेची संस्कृतमधील पूर्वपीठिका

३.३ भारतीय काव्यरचनेतील स्थान

श्रेयांक - १
तासिका - १५

४) छंदाचे प्रकार

४.१ छंदाचे मुख्य प्रकार
४.२ मुक्तछंद
४.३ छंद व मुक्तछंद या विषयीचे मराठीतील चिंतन

श्रेयांक - १
तासिका - १५

संदर्भ ग्रंथ :

१) अलंकार प्रदीप - डॉ. ग. त्र्यं. देशपांडे, पु.गो. निजसुरे, पायल प्रकाशन, नागपूर.

२) काव्यविभ्रम - रा. श्री. जोग, व्हीनस प्रकाशन, पुणे.

३) अलंकारमंजुषा - बाळुताई खरे, चौधरी अ. स. प्रकाशन.

४) काव्याची भूषणे - म. वा. धोंड, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.

५) नवे अलंकार - रा. आ. काळेले, मनोहर ग्रंथमाला प्रकाशन.

६) भारतीय साहित्यशास्त्र - डॉ. ग. त्र्यं. देशपांडे, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.

७) छंदोरचना - मा. त्र्यं. पटवर्धन, कर्नाटक पब्लिशिंग हाऊस, मुंबई

८) मराठी छंदोरचना - ना. ग. जोशी, बडोदे.

९) तुलनात्मक छंदोरचना - ना. ग. जोशी, मौज प्रकाशन, मुंबई.

१०) मराठी छंद - वि. का.राजवाडे, वि. ग.ताम्हणकर, पुणे.

११) वाङ्मयीन संज्ञा संकल्पना कोश - संपा. प्रभा गणोरकर, वसंत आबाजी डहाके व अन्य, ग.रा. भरूळ फाउंण्डेशन, मुंबई.

१२) वृत्ते आणि अलंकार - वि.म. कुलकर्णी, एन. के.पब्लिकेशन, पुणे.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

एम. ए. (मराठी) व्दितीय वर्ष

सत्र चौथे

(जून २०२३ पासून नवीन अभ्यासक्रम)

वैकल्पिक अभ्यासक्रम

अभ्यासक्रमपत्रिका - ४ थी MAR ४०४.४ वैचारिक साहित्य

उद्दिष्टे :

१) मराठीतील वैचारिक साहित्याची संकल्पना समजून घेणे.

२) आधुनिक भारतीय समाजसुधारणेच्या चळवळीत काम करणाऱ्या व सुधारक चळवळींना विचारांचे अधिष्ठान मिळवून देणाऱ्या लेखकांच्या साहित्याचा अभ्यास करणे.

३) भारतीय पारंपरिक प्रबोधनाची परंपरा व तिने घडविलेली समाजसुधारणा या बाबतीत मध्ययुगीन कालखंडातील सामजिक बदलांचा अभ्यास करणे.

४) आंग्लकालीन परिवर्तन चळवळींचा आढावा घेऊन त्यांमधील प्रमुख कार्यकर्त्यांच्या कार्याचा आढावा घेणे.

५) समाजातील सामाजिक, आर्थिक, धार्मिक समानतेबाबत विचारांची मांडणी करणाऱ्या, अनिष्ट रुढी - परंपरांना विरोध करणाऱ्या आधुनिक जीवनमूल्यांचा पुरस्कार करणाऱ्या वाङ्मयाचा अभ्यास करणे.

घटक :

वैचारिक साहित्यकृतीचा अभ्यास

१. गुलामगिरी - महात्मा जोतीराव फुले

२. बहिष्कृत भारतातील अग्रलेख - संपा. रत्नाकर गणवीर

३. भारतीय अस्पृश्यतेचा प्रश्न - विठ्ठल रामजी शिंदे

४. अन्वय - नरहर कुरुंदकर

श्रेयांक - ४

तासिका - ६०

स्वयंअध्ययन :

१. खरा ब्राह्मण - प्रबोधनकार सीताराम केशव ठाकरे
२. स्त्री-पुरुष तुलना - ताराबाई शिंदे
३. विचारमुद्रा - डॉ. जनार्दन वाघमारे

संदर्भ ग्रंथ :

१. विसाव्या शतकातील महाराष्ट्र - य. दि.फडके, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई.

२. गतशतक शोधिताना - स. गं. मालशे, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.

३. आधुनिक भारत - आचार्य श. दि.जावडेकर, प्रकाशक - रघुनाथ गणेश जोशी, पुणे.

४. लोकहितवादीचे समग्र वाङ्मय

५. महाराष्ट्र संस्कृती - पु. ग.सहस्त्रबुद्धे, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे.

६. प्रबोधनाच्या पाऊलखुणा - गं. बा. सरदार

७. संत वाङ्मयाची सामाजिक फलश्रुती - गं. बा. सरदार

८. मानव आणि धर्मचिंतन - रावसाहेब कसबे, सुगावा प्रकाशन.

९. प्रबोधन विचार - यशवंत मनोहर

१०. लोकमान्य ते महात्मा - सदानंद मोरे, राजहंस प्रकाशन, पुणे.

११. समाज, स्वातंत्र्य आणि साहित्य (खंड १ व २) - लक्ष्मण गायकवाड

१२. मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - खंड ४, ६, ७ - म. सा. प. पुणे

१३. सार्वजनिक सत्यधर्म - जोतीराव फुले, संपा. वासुदेव मुलाटे, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद.

१४. शुद्र पूर्वी कोण होते ? डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, विनिमय पब्लिकेशन्स.

१५. उभं - आडवं - राहुल कोसंबी, शब्द पब्लिकेशन्स, मुंबई.

१६. मराठी साहित्य : इतिहास आणि संस्कृती, वसंत आबाजी डहाके, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.